BR.0012.2.5.2025

Protokół nr 5/2025
posiedzenia Komisji Komunalnej Rady Gminy Czerwonak,
które odbyło 20 maja 2025 r.

W posiedzeniu udział wzięło 9 członków komisji oraz kierownik Wydziału Inwestycji Agnieszka Staniewska, zastępca kierownika Wydziału Inwestycji Rafał Adamski, kierownik Wydziału Ochrony Środowiska Julita Sydow, prezes Przedsiębiorstwa Wielobranżowego TRANSKOM Sp. z o. o. Tomasz Sikora, pracownik Przedsiębiorstwa Wielobranżowego TRANSKOM Sp. z o. o. Łukasz Piechowiak, członek Rady Sołeckiej Sołectwa Kicin Tomasz Przebieracz, a także mieszkanka Kicina p. Ewelina Marek-Andrzejewska.

Porządek obrad:
1. Otwarcie posiedzenia.
2. Informacja o protokole z posiedzenia komisji, które odbyło się 15 kwietnia 2025 r.
3. Strategia rozwoju komunikacji gminnej.
4. Aktualizacja gminnego planu budowy dróg.
5. Materiały sesyjne.
6. Korespondencja bieżąca.
7. Wolne głosy i wnioski.
8. Zamknięcie posiedzenia.

Ad.1. Otwarcie posiedzenia.

Otwarcia posiedzenia i stwierdzenia prawomocności obrad dokonał Przewodniczący komisji Grzegorz Parszuto.

Ad.2. Informacja o protokole z posiedzenia komisji, które odbyło się 15 kwietnia 2025 r.

Komisja przyjęła protokół z ww. posiedzenia.

Ad.3. Strategia rozwoju komunikacji gminnej.

Prezes Przedsiębiorstwa Wielobranżowego TRANSKOM Sp. z o. o. Tomasz Sikora, pracownik Przedsiębiorstwa Wielobranżowego TRANSKOM Sp. z o. o. Łukasz Piechowiak:
- przypomnieli o trwającej ankiecie na temat rozwoju gminnej komunikacji autobusowej, zachęcili do jej wypełnienia oraz rozpowszechniania wśród mieszkańców Gminy Czerwonak;
- poruszyli temat planowanego remontu mostu Chrobrego w Poznaniu i utrudnieniach, które wystąpią w związku z tym w ruchu drogowym;
- powiedzieli, że aby odciążyć Rondo Śródka i zapewnić pasażerom możliwość dotarcia w różne części miasta, Spółka TRANSKOM planuje stworzenie nowej linii autobusowej lub przebudowę istniejących tras; przedstawili kilka alternatywnych tras, m.in. w kierunku os. Wichrowe Wzgórza i zespołu szpitali znajdujących się w okolicy ul. Wrzoskiej;
- powiedzieli, że pod uwagę nie jest brane przedłużenie trasy autobusów do Ronda Rataje z uwagi na korki i wynikające z nich opóźnienia w rozkładzie jazdy;
- poinformowali, że Spółka w ubiegłym roku przewiozła 4,2 mln pasażerów;

- opowiedzieli o powstających na terenie gminy nowych zapleczach socjalnych dla kierowców, pierwsze takie miejsce powstało na pętli autobusowej w Promnicach; kolejne dwa punkty planuje się postawić w Tucznie i Przebędowie; nowe zaplecza socjalne spowodują minimalizację przerw kierowców na Rondzie Śródka i przeniesienie ich na teren gminy, gdzie będzie można ładować autobusy elektryczne na dalszą trasę;
- poinformowali, że kolejne budynki socjalne dla kierowców oraz stacje ładowania powstaną na pętlach Kicin i Czerwonak Cmentarz; stacja powstanie także przy budowie węzła przesiadkowego na Karolinie (autobus/szynobus);
- powiedzieli, że niedługo kończy się trwałość projektu dot. autobusów dowożących mieszkańców do dworców kolejowych, co pozwoli na nowo zaplanować trasy małych autobusów;
- poruszyli temat nocnych rozkładów jazdy autobusów;
- poinformowali, że umowy na kupno autobusów elektrycznych z dofinansowania zewnętrznego zostały podpisane, nowe pojazdy dostaną dostarczone w czerwcu 2026 r.;
- omówili flotę pojazdów – obecnie Spółka dysponuje 28 autobusami (Solarisy, MAN-y i Mercedesy), do tego zostaną zakupione 3 autobusy hybrydowe (w tym jeden 18-metrowy) i 5 autobusów elektrycznych (4 z dofinansowania z NFOŚiGW oraz 1 z oszczędności po przetargach);
- powiedzieli, że TRANSKOM złożył wniosek do Krajowego Planu Odbudowy na kwotę 6 mln zł na modernizację hali do obsługi autobusów;
- poruszyli kwestie kadrowe – obecnie stan jest dobry, dwóch kierowców odchodzi na emeryturę, a dwóch chce wrócić do pracy w Spółce; trwa ciągły nabór kierowców; w zespole pracują cztery kobiety i ośmiu obywateli Ukrainy;
- powiedzieli, że zachętą do pracy są m.in. regulacja wynagrodzeń, premie roczne oraz szkolenia w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego w zakresie zarządzania konfliktami i radzenia sobie z agresją;
- opowiedzieli o umowie z Powiatowym Urzędem Pracy w Poznaniu.

Ad.4. Aktualizacja gminnego planu budowy dróg.

Kierownik Wydziału Inwestycji Agnieszka Staniewska:

- przypomniała, że plan powstał w 2016 r., a jego aktualizacja została zrobiona w latach 2019/2020;
- opowiedziała o założeniach do tegorocznej aktualizacji planu, które otrzymały sołectwa i osiedla;
- przedstawiła projekt planu, który uwzględniał wszystkie propozycje złożone przez sołectwa i osiedla;
- poinformowała, że teraz pracownicy muszą przenalizować złożone wnioski i przedstawić Radzie Gminy wypracowany kompromis, według propozycji sołectw i osiedli rocznie na budowę dróg Gmina musiałaby przeznaczać 20-30 mln zł;
- powiedziała, że na początku czerwca zostanie ogłoszony przetarg na budowę fragmentu ul. Swarzędzkiej w Kicinie oraz jeszcze w tym roku zostanie ogłoszony przetarg na budowę drogi w Annowie.

Ad.5. Materiały sesyjne.

Komisja zapoznała się z porządkiem obrad XIII sesji Rady Gminy Czerwonak, która odbędzie się 22 maja 2025 r. oraz następującymi projektami uchwał w sprawie:

- pozbawienia części drogi kategorii drogi publicznej, poprzez wyłączenie jej z użytkowania;

Przewodniczący komisji Grzegorz Parszuto poddał pod głosowanie projekt ww. uchwały. Komisja jednogłośnie pozytywnie zaopiniowała projekt ww. uchwały

- nadania wyróżnienia „Zasłużony dla Gminy Czerwonak”.

Członkowie komisji zapoznali się z projektem ww. uchwały i nie wypracowali stanowiska w tej sprawie.

Ad.6. Korespondencja bieżąca.

Komisja zapoznała się z następującą korespondencją:

- skargą na pracownika Urzędu Gminy złożoną przez p. Leszka Surdyka wraz z odpowiedzią Wójta – skarga została rozpatrzona przez Wójta;
- uchwała nr 889/2025 Zarządu Powiatu Poznańskiego z dnia 18 kwietnia 2025 r. w sprawie wyrażenia opinii dot. pozbawienia kategorii części drogi gminnej nr 320732P w m. Trzaskowo, gm. Czerwonak, poprzez wyłączenie jej z użytkowania;
- pismem z Wielkopolskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Poznaniu w sprawie budowy obwodnicy m. Owińska.

Ad.7. Wolne głosy i wnioski.

Mieszkanka Kicina p. Ewelina Marek-Andrzejewska przedstawiła prezentację pn. „Aleja drzew Kicin-Wierzonka. Droga Św. Jakuba”. Prezentacja znajduje się w dokumentach komisji i stanowi załącznik do protokołu. Mieszkanka opowiedziała o walorach przyrodniczych i krajobrazowych okolicy, o gatunkach zwierząt tam bytujących, uzasadniła wnioski o utworzenie pomnika przyrody oraz użytku ekologicznego, przedstawiła alternatywny projekt zagospodarowania działek przy ul. Kościelnej w Kicinie.

Kierownik Wydziału Inwestycji Agnieszka Staniewska odniosła się do istniejącej koncepcji zagospodarowania działki przy ul. Kościelnej w Kicinie. Koncepcja ta była konsultowana z mieszkańcami oraz zyskała bardzo duże poparcie w petycji złożonej do Wójta pod koniec 2024 r.

Radny Wojciech Skrzekut poruszył temat byłych mieszkań pozakładowych w Bolechowie-Osiedlu, których najemcy otrzymali wypowiedzenia umów.

Ad.8. Zamknięcie posiedzenia.

Przewodniczącego komisji Grzegorz Parszuto zamknął posiedzenie komisji.

Przewodniczący Komisji
Komunalnej Rady Gminy Czerwonak

Grzegorz Parszuto

Aleja drzew Kicin-Wierzenica
Droga św. Jakuba

dr Ewelina Marek-Andrzejewska

Pracownik naukowy , Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Zewnętrzny ekspert, Komisja Europejska

Posiedzenie

Komisja Komunalna Rady Gminy Czerwonak

20 maja 2025

WIELKOPOLSKA DROGA ŚW. JAKUBA. ETAP 5

Opiekunowie tego etapu

Droga Wielkopolska. Etap 5. Murowana Goślina – Kobylnica

Opiekun: Ewelina Marek-Andrzejewska Kontakt: tel. 507 597 646 Sprawdzanie oznakowania drogi, podejmowanie działań dla zachowania natury otaczającej Drogę św. Jakuba oraz podejmowanie pielgrzymów.

Więcej informacji ▸

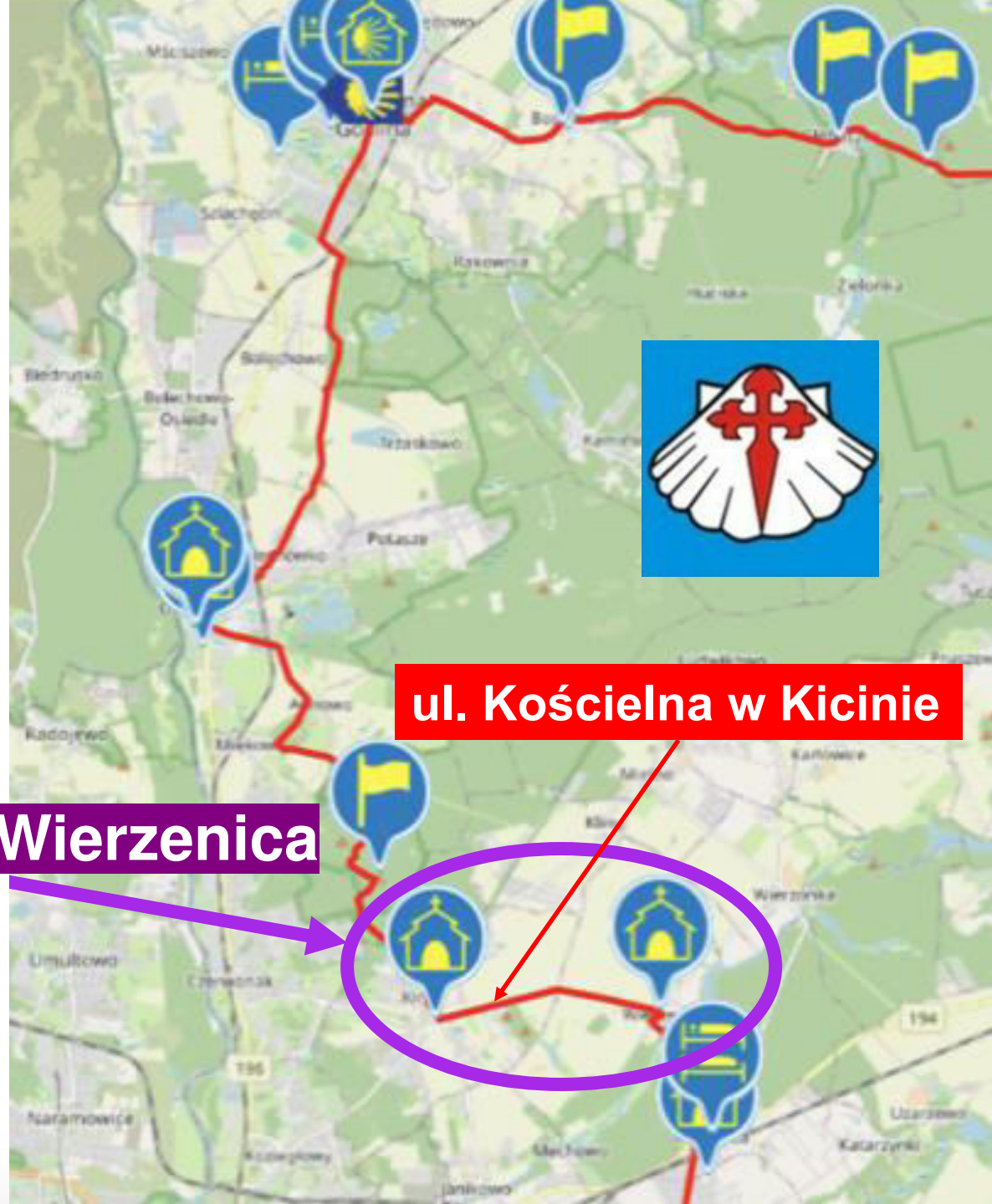

Droga św. Jakuba to najstarszy Europejski Szlak Kulturowy, wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO w 1993 r.

Droga św. Jakuba

- Na jakubowe szlaki wybierane były ścieżki piesze i rowerowe na polach i lasach, omijając ruchliwe, asfaltowe szosy.

- Przy wytyczaniu szlaku starano się nie pomijać znaczących dla poszczególnych regionów **obiektów zabytkowych i historycznych**.

https://sklep.camino.net.pl/product/art-018-droga-wielkopolska-dolno-l-ska-i-sudecka/

Status Drogi św. Jakuba w Studium

Uchwała Nr 778/LXXII/2023 Rady Gminy Czerwonak z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonak

+ **Przewiduje jej utrzymanie jako szlak pieszy oraz strefę zielonych pierścieni, które obejmują tereny pełniące istotne funkcje przyrodnicze.**

+ Strefy zielonych pierścieni obejmują tereny pełniące istotne funkcje przyrodnicze, stanowiące podstawę systemu przyrodniczego – obszary węzłowe o randze międzynarodowej, krajowej i regionalnej oraz korytarze ekologiczne dolin rzecznych. **Tereny te wymagają ochrony przed intensyfikacją procesów osadniczych oraz kształtowania przestrzeni inwestycyjnej uwzględniającej konieczność zachowania funkcji i spójności systemu przyrodniczego.**

Strefa zielonych pierścieni wynika z Konwencji dot. Ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego

„Każde Państwo-Strona niniejszej Konwencji uznaje, że **obowiązek zapewnienia identyfikacji, ochrony, konserwacji, prezentacji i przekazania przyszłym pokoleniom dziedzictwa kulturowego i naturalnego**, o którym mowa w artykułach 1 i 2, a znajdującego się na jego terytorium, należy przede wszystkim do tego państwa. Zrobi w tym celu wszystko, co będzie w jej mocy, wykorzystując w miarę swoich możliwości i, w stosownych przypadkach, wszelką pomoc i współpracę międzynarodową, w szczególności finansową, artystyczną, naukową i techniczną, jaką będzie w stanie uzyskać.” art. 3 Konwencji

Deklaracja Rady Europy ws. Drogi św. Jakuba

- **Deklaracja Rady Europy** z 23 października 1987 r. uznała Drogę św. Jakuba za szlak o szczególnym znaczeniu dla kultury kontynentu i **zaapelowała o odtwarzanie i utrzymywanie dawnych szlaków pątniczych**.
- Deklaracja nawołuje władze publiczne, instytucje i indywidualnych obywateli o:
  - uruchamianie programów działań kulturalnych w celu ponownego odkrycia dziedzictwa historycznego, literackiego, muzycznego i artystycznego stworzonego przez pielgrzymki do Santiago de Compostela;
  - wspieranie współczesnej ekspresji artystycznej i kulturalnej;
  - **dawanie ponadczasowego świadectwa wartościom kultury europejskiej i europejskiej tożsamości.**

EUROPEAN FEDERATION OF
SAINT JAMES WAY [+]
Hôtel-Dieu 2, rue Becdelièvre
43000 Le Puy-en-Velay - FRANCE
Tél.: +33(0)471070003 - Fax: +33(0)471070001
contact@saintjamesway.eu

SAINT JAMES WAY

Cultural route of the Council of Europe
Itinéraire culturel du Conseil de l'Europe

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

UNESCO

PATRIMONIO MUNDIAL · WORLD HERITAGE · PATRIMOINE MONDIAL

Plany wielkopolskie dla ul. Kościelnej w Kicinie

- Według Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego jest to **droga rowerowa**.

- Audyt Krajobrazowy Województwa Wielkopolskiego (Krajobraz Priorytetowy „Rejon Wierzenicy”) określa ten teren jako obszar:
  - analiz mogących stanowić podstawę **powołania parku kulturowego**,
  - **o wysokich wartościach kulturowych i krajobrazowych**, związanych z kulturą i tradycją religijną zakonu cysterek w rejonie Owińsk i Radojewa.

Czym wyróżnia się ul. Kościelna w Kicinie?

Droga św. Jakuba

- Na jakubowe szlaki wybierane były ścieżki piesze i rowerowe na polach i lasach, omijając ruchliwe, asfaltowe szosy.

- Przy wytyczaniu szlaku starano się nie pomijać znaczących dla poszczególnych regionów **obiektów zabytkowych i historycznych**.

https://sklep.camino.net.pl/product/art-018-droga-wielkopolska-dolno-l-ska-i-sudecka/

Szlak kościołów drewnianych wokół Puszczy Zielonka

- Ul. Kościelna łączy kościół p.w. św. Józefa w Kicinie z kościołem p.w. św. Mikołaja w Wierzenicy.

- **Ul. Kościelna jest częstym miejscem modlitw i pielgrzymek.**

Droga różańcowa

+ 20 drewnianych kapliczek wzdłuż ul. Kościelnej powstało dla upamiętnienia 1050-tej rocznicy Chrztu Polski i 700-lecia Kicina.
+ Koszty wybudowania kapliczek podzielili między siebie mieszkańcy z Kicina i Wierzenicy.

Ścieżka dydaktyczna im. Augusta Cieszkowskiego

+ Hrabia Cieszkowski wprowadził do powszechnego użytku zasady pracy organicznej w okolicach Wierzenicy i Kicina.
+ Był ekonomistą, filozofem, ziemianinem i działaczem społecznym.
+ **W Szkole Podstawowej im. A. Cieszkowskiego znajduje się muzeum, które jest jemu poświęcone.**

Dla upamiętnienia hrabiego A. Cieszkowskiego ul. Kościelna ma charakter wiejski

ul. Kościelna w Kicinie – działka 196/9 (2023)

Claude Monet „Maki w Giverny” (1873)

Impresjonizm to kierunek w sztuce europejskiej na przełomie XIX i XX wieku.

Wielkopolski quest: Historia wsi Kicin

- Przy ul. Kościelnej znajdowała się jedna z najstarszych wsi w Polsce (II-III w. n.e.), a po raz pierwszy wspomniana w źródłach pisanych w 1316 r.
- Pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1405 r., ale najprawdopodobniej istniał już w XII w. W latach 1564-1574 funkcję proboszcza pełnił Jan Kochanowski.
- Ówczesny kościół został rozebrany w 1749 r., a na jego miejscu wzniesiono nowy w 1751 r.
- Podczas II wojny światowej działał tu nazistowski obóz pracy przymusowej.
- Na działkach pod inwestycję znajduje się obszar archeologiczny.
- **Przez ul. Kościelną przebiega wielkopolski quest.**

https://pojezierze24.pl/atrakcje-turystyczne/kicin-czyli-tam-gdzie-jan-kochanowski-byl-proboszczem,827

Trakt Story

Menu

Trakt Story Kicin

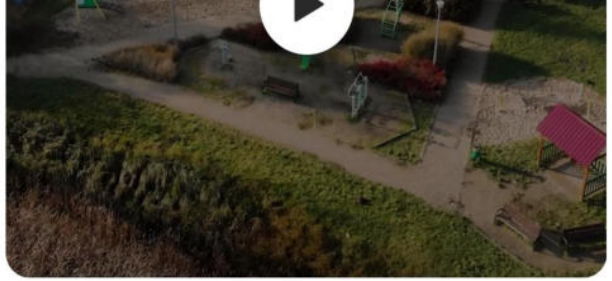

Możecie mi nie wierzyć, ale gwarantuję, że czasami nie trzeba wybierać się aż na drugi koniec świata, by doświadczyć piękna przyrody, przeszłości będącej źródłem tradycji i przy okazji zaznać wiejskiej sielnaki. Często te największe skarby ukryte są bliżej, niż nam się wydaje.
I właśnie teraz chciałbym zaprosić was do historii. Historii o wielowymiarowości pewnej podpoznańskiej wsi i mam taką cichą nadzieję, że znajdziecie w niej niejeden skarb dla siebie.

Województwo wielkopolskie, wiosną spowite kwitnącymi łąkami, latem wypełnione szumem dojrzałych kłosów zbóż, jesienią bogate w dary niezliczonych lasów, a zimą spowite spokojem i oczekiwaniem na to, co przyniesie kolejny rok. Wielkopolska ma do zaoferowania wiele niezwykłych miejsc. Jednym z nich jest nasza [illegible]aterka – wieś Kicin.

Odcinki Trakt Story Kicin

Poznaj tajemnice Puszczy Zielonki – zobacz film „Ten o Puszczy”

#1 Ten o przeszłości – Trakt Story Kicin

#2 Ten o kościele na górce – Trakt Story Kicin

#3 Ten o Proboszczu – Trakt Story Kicin

#4 Ten o sztuce – Trakt Story Kicin

#5 Ten o geografii, ludziach i sporcie – Trakt Story Kicin

ul. Kościelna jest drogą dla:

+ Chcących poznać historię Polski i zabytkowe kościoły,
+ Pielgrzymów,
+ Obserwatorów przyrody,
+ Jeźdźców konnych,
+ Biegaczy, rowerzystów i spacerowiczów.

ul. Kościelna to:

+ ok. 5-10 aut dziennie

+ ok. 100 pieszych i rowerzystów dziennie

+ ok. 200 pieszych i rowerzystów w dni wolne od pracy

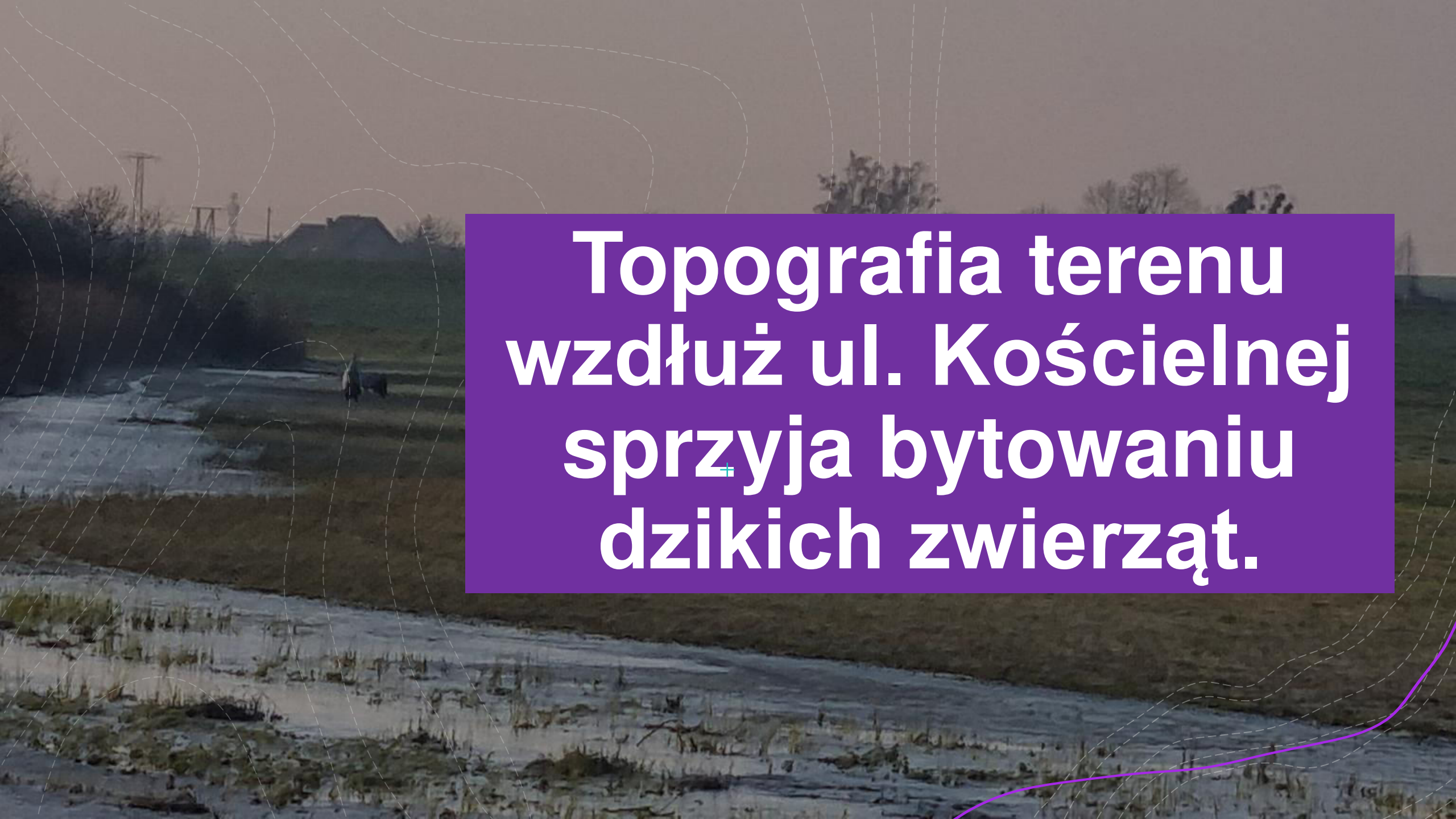

Topografia terenu wzdłuż ul. Kościelnej sprzyja bytowaniu dzikich zwierząt.

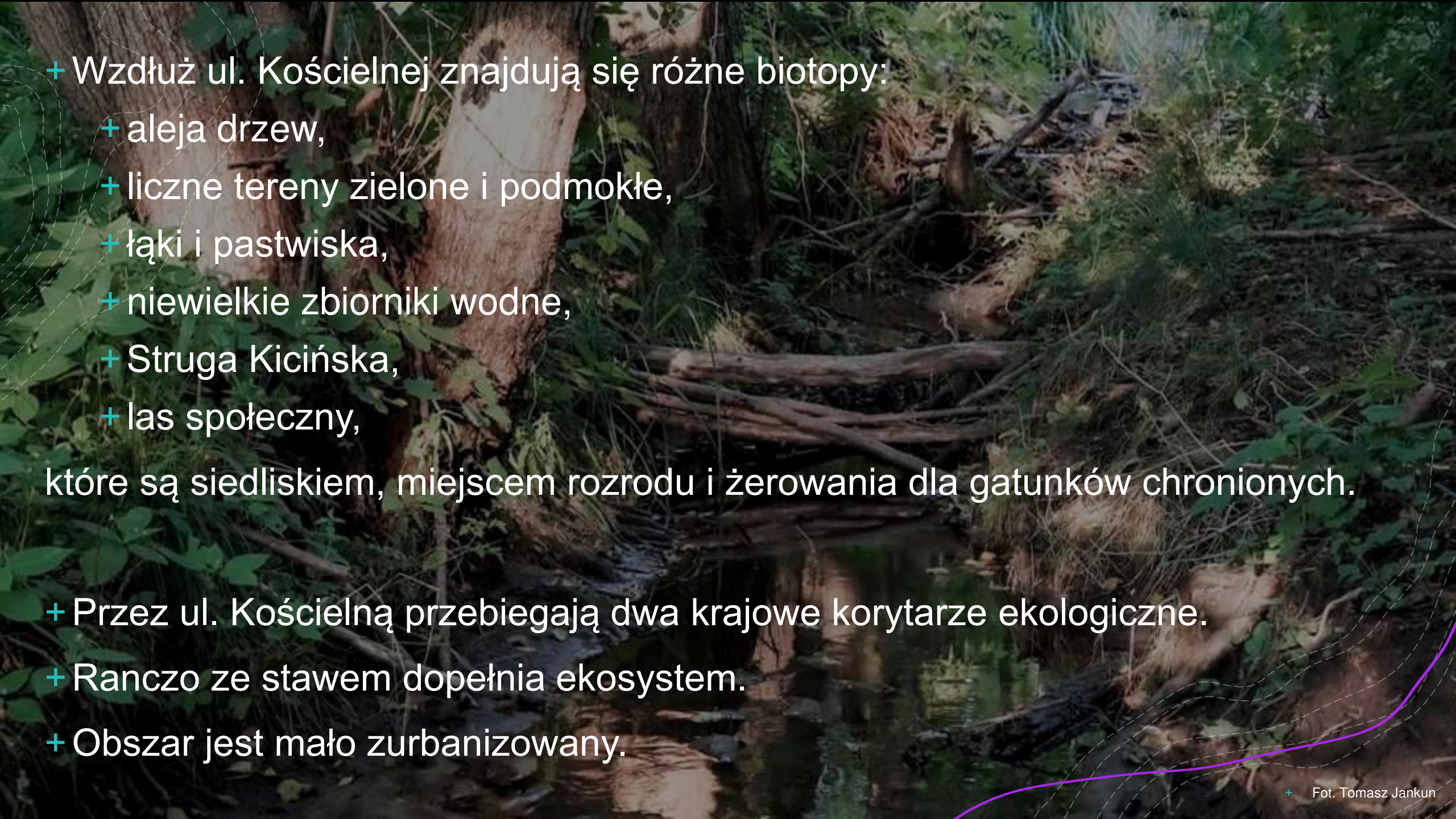

+ Wzdłuż ul. Kościelnej znajdują się różne biotopy:
  + aleja drzew,
  + liczne tereny zielone i podmokłe,
  + łąki i pastwiska,
  + niewielkie zbiorniki wodne,
  + Struga Kicińska,
  + las społeczny,

które są siedliskiem, miejscem rozrodu i żerowania dla gatunków chronionych.

+ Przez ul. Kościelną przebiegają dwa krajowe korytarze ekologiczne.
+ Ranczo ze stawem dopełnia ekosystem.
+ Obszar jest mało zurbanizowany.

+ Fot. Tomasz Jankun

Gatunki chronione, stanowiące podstawę do powołania obszaru **Natura 2000**

fot. Sebastian Pietrzak

Pachnica dębowa

fot. Przyrodniczo.pl

Kumak nizinny

fot. shutterstock

Traszka grzebieniasta

fot. M. Karetta

Kszyk

fot. wildambience.com

Dudek

fot. R. Lapiński

Słowik szary

Ponad 60 gatunków chronionych zwierząt i roślin osiedla się w okolicach alei drzew Kicin-Wierzenica.

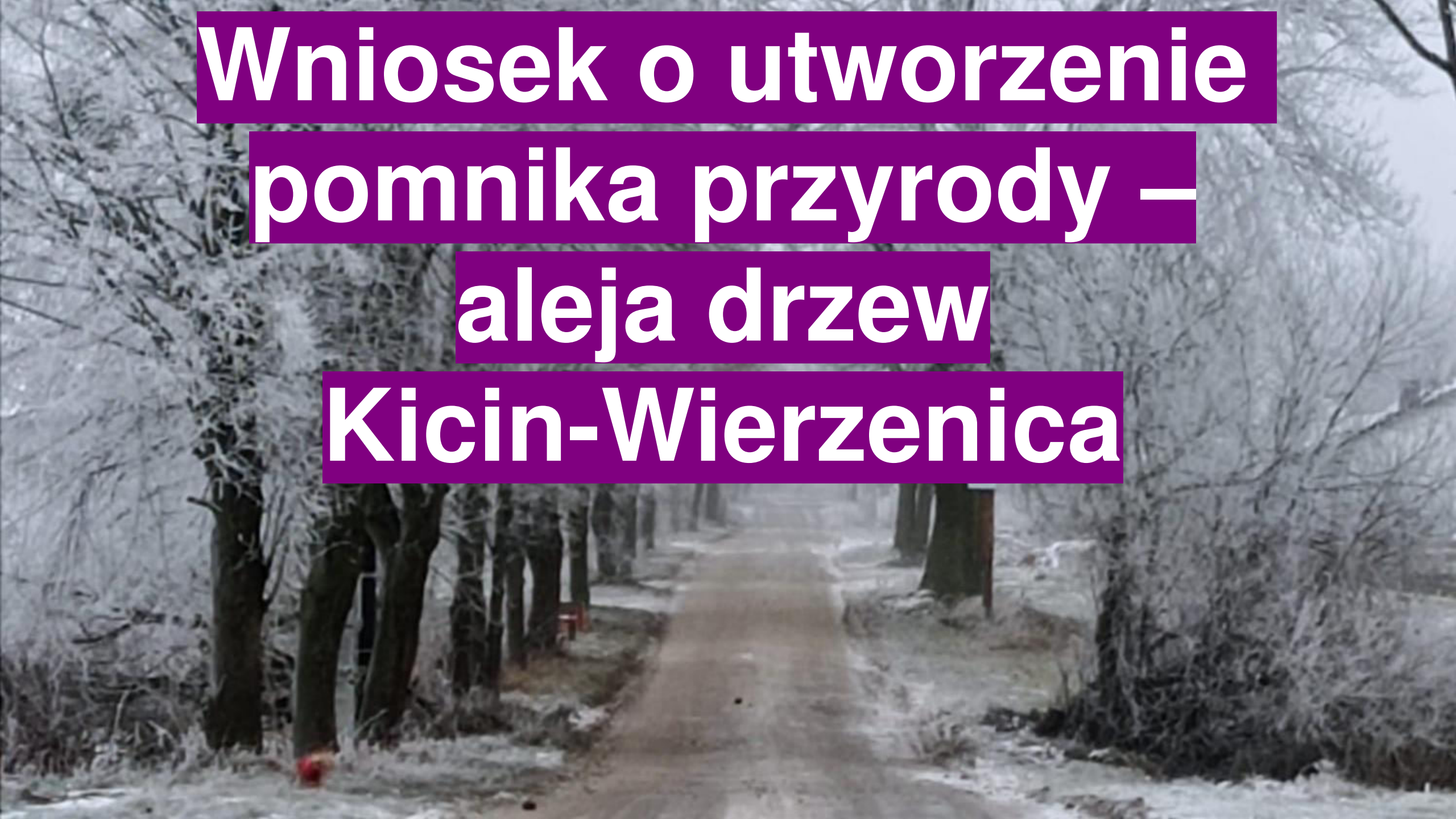

Wniosek o utworzenie pomnika przyrody – aleja drzew Kicin-Wierzenica

Ponad 300 drzew, w tym 127 drzew o obwodzie 1 m lub więcej (ma ponad 50 lat)

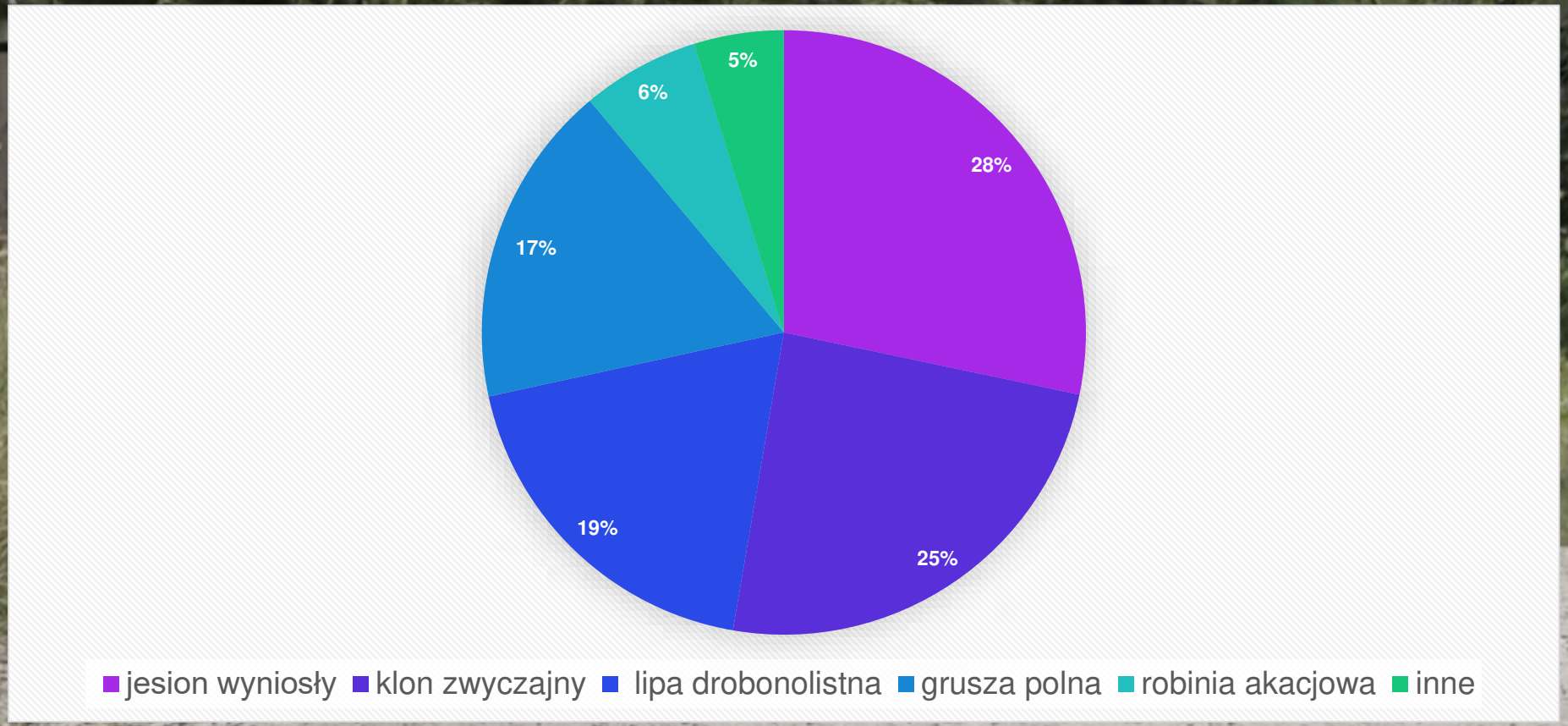

Ptaki w okolicach ul. Kościelnej (ochrona ścisła)

1. Kos
2. Krętogłów
3. Ortolan
4. Trznadel
5. **Błotniak łąkowy** (ochrona czynna)
6. **Gągoł krzykliwy** (ochrona czynna)
7. **Wróbel** (ochrona czynna)
8. **Dzięcioł zielony** (ochrona czynna)
9. **Dudek** (ochrona czynna)
10. **Kszyk** (ochrona czynna)
11. **Żuraw**
12. **Słowik szary** (ochrona czynna sklasyfikowany jako gatunek bliski zagrożenia na Czerwonej liście ptaków Polski)

Natura 2000

1. Jaskółka
2. Myszołów
3. Zięba
4. Rudzik
5. Dzierzba
6. Wodniczka
7. Czapla biała
8. Sójka
9. Czernica

1. Srokosz
2. Świergotek łąkowy
3. Cierniówka
4. Piegża
5. Raniuszek
6. Gąsiorek
7. Szczygieł
8. Piecuszek
9. Kokoszka zwyczajna (kurka wodna)

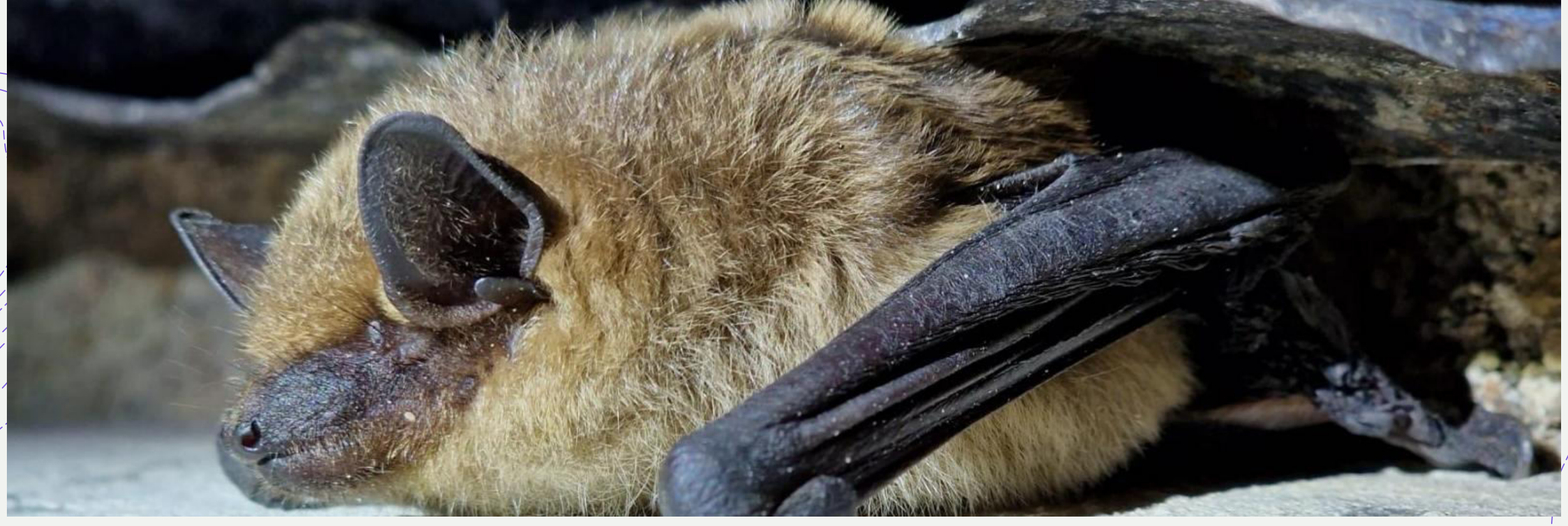

Nietoperze (ochrona ścisła i czynna)

+ Aleja drzew stanowi dla nich ważny szlak migracyjny oraz miejsce żerowania. Znajdują w niej schronienie przed drapieżnikami i lękiem przed pokonywaniem otwartych przestrzeni.
+ Pokarm znajdują wśród drzew, nad stawami i wśród roślinności porastającej brzegi Strugi Kicińskiej.
+ Zarówno nietoperze, jak i większość płazów, preferują okolice nieoświetlone. Szczególnie wrażliwe na oświetlenie są nocki, a z płazów traszki. Nie tolerują oświetlenia ulicznego.

Pachnica dębowa (ochrona ścisła i czynna)

Chrząszcz z rodziny poświętnikowatych (Scarabaeidae), który jest gatunkiem priorytetowym dla obszaru Unii Europejskiej, czyli zagrożonym wyginięciem, podlegającym szczególnej ochronie.

Niszczenie siedlisk pachnicy dębowej wymaga opinii Komisji Europejskiej.

+ Zasiedla drzewa liściaste posiadające dziuple, w których znajduje się próchno, a w zasadzie gdzie trwa proces tworzenia się próchna.
+ Występuje najczęściej przy przydrożnych alejach.
+ Aleję drzew Kicin-Wierzenica należy traktować jako obecne i przyszłe siedlisko pachnicy dębowej.
+ **Młodsze zadrzewienia znajdujące się wzdłuż ul. Kościelnej w Kicinie wymagają ochrony, gdyż stanowią przyszłe siedlisko dla pachnicy dębowej.**

fot. S. Mrozek

https://browsk.bialystok.lasy.gov.pl

Pomnik przyrody - Aleja drzew

+ Drzewa wzdłuż ul. Kościelnej muszą być zachowane, gdyż stanowią **część krajowych korytarzy ekologicznych** dla gatunków objętych ochroną ścisłą i czynną oraz priorytetowych.

+ Drzewa należy traktować jako **przyszłe siedlisko pachnicy dębowej**, która jest gatunkiem priorytetowym w Unii Europejskiej.

+ Stanowią **dziedzictwo naturalne**, podlegające ochronie przez Konwencję UNESCO.

Wsparcie dla utworzenia pomnika przyrody aleja drzew Kicin-Wierzenica

+ Liga Ochrony Przyrody Czerwonak
+ Liga Ochrony Przyrody Wierzenica
+ Stowarzyszenie Przyjaciół Dróg św. Jakuba
+ Polskie Towarzystwo Entomologiczne

„Wszystkie drzewa w alei drzew Kicin-Wierzenica należy obdarzyć taką samą ochroną i traktować jako obecne i przyszłe siedliska pachnicy dębowej.”

dr hab. Paweł Sienkiewicz, prezes PTE

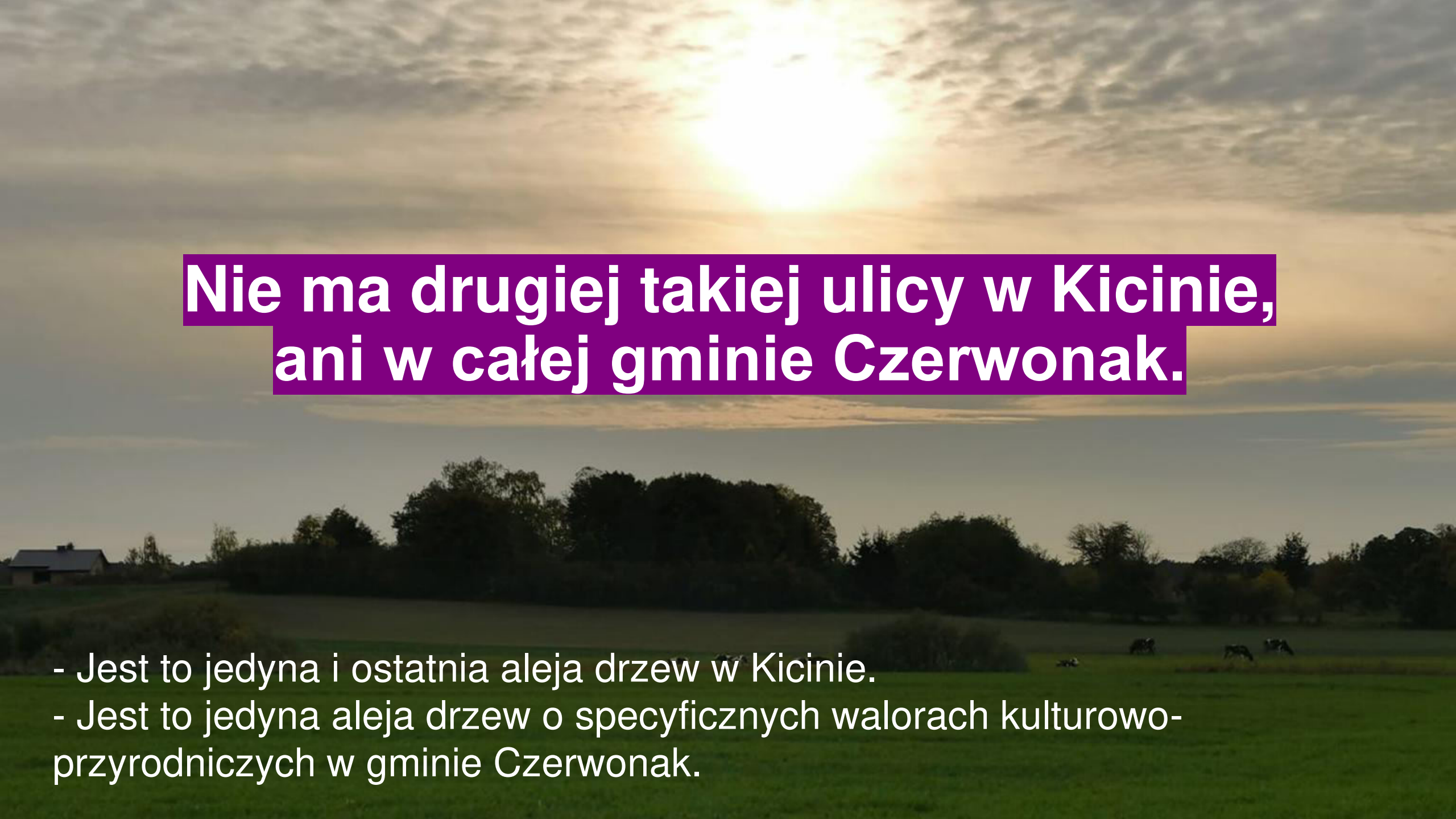

Nie ma drugiej takiej ulicy w Kicinie, ani w całej gminie Czerwonak.

- Jest to jedyna i ostatnia aleja drzew w Kicinie.
- Jest to jedyna aleja drzew o specyficznych walorach kulturowo-przyrodniczych w gminie Czerwonak.

Podstawy prawne

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie kryteriów uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody

§ 1. **Kryteriami uznawania drzew za pomniki przyrody są:**

1) obwód pnia nie mniejszy niż minimalny obwód pnia drzewa mierzony na wysokości 130 cm dla poszczególnych rodzajów i gatunków drzew, określony w załączniku do rozporządzenia, lub

2) wyróżnianie się wśród innych drzew tego samego rodzaju lub gatunku w skali kraju, województwa lub gminy, ze względu na obwód pnia, wysokość, szerokość korony, wiek, występowanie w skupiskach, w tym w alejach lub szpalerach, pokrój lub inne cechy morfologiczne, a także inne **wyjątkowe walory przyrodnicze, naukowe, kulturowe, historyczne lub krajobrazowe.**

Warto zainwestować w równoległą drogę o numerze działki 184 do przejazdu samochodów, a ul. Kościelną oznaczyć symbolem KX (ciąg pieszo-jezdny).

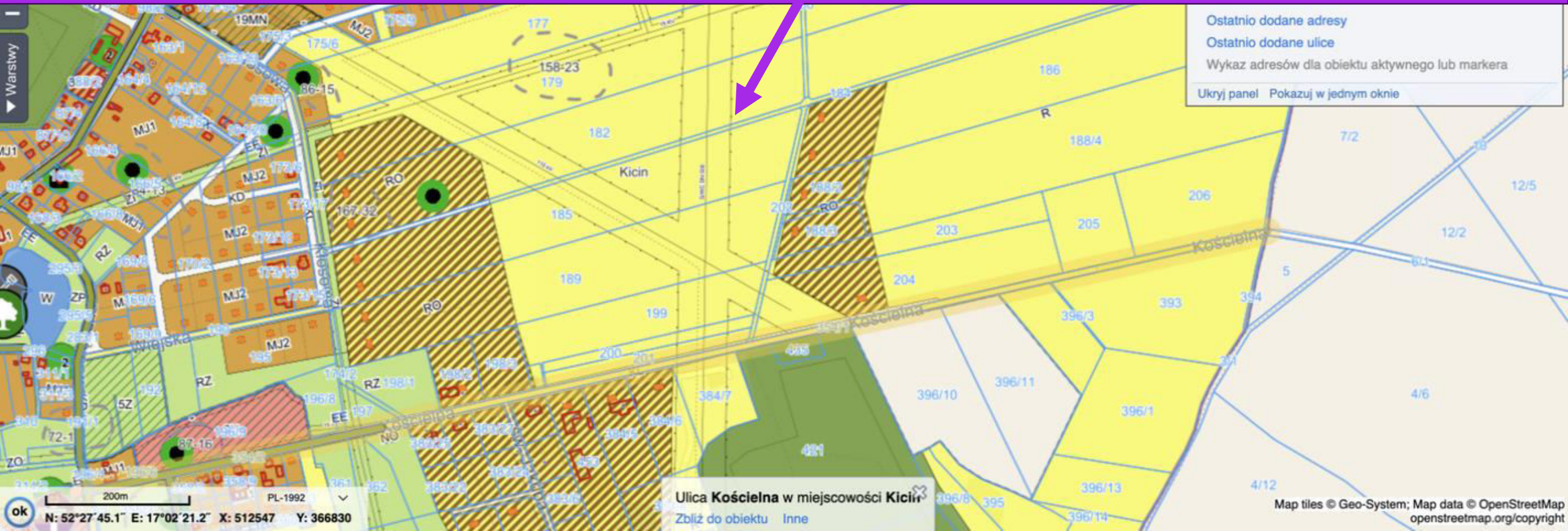

Wybór numeru

*

1/2001 (14)

Nocni łowcy
Ibis czczony i łabędź czarny w Polsce?
Nowy park narodowy
Raki w wodach Polski - ich dramaty i kariery
Kwitnący olbrzym
Las na wodzie

Nasze działania

Pogotowie przyrodnicze
Otwarcie przyrodniczej ścieżki edukacyjnej „Cmentarz" w Jabłonnie
Kolejna aleja pomnikiem przyrody
Chronimy gniewnego węża
Coraz więcej uczestników konkursów przyrodniczych
Rozwiązujemy bocianie problemy
Nadal pomagamy srokoszom i gąsiorkom
Raj nie tylko dla ptaków
Pustułkom w Poznaniu mieszka się lepiej
Zimujące nietoperze policzone

Kolejna aleja pomnikiem przyrody

W artykule **Wielkie cięcie** piszemy o groźbie, która zawisła nad polskimi alejami. Możemy jednak podzielić się także dobrą wiadomością dotyczącą przydrożnych drzew. 9 marca 2001 r. Rada Gminy w Kórniku (powiat poznański) na wniosek PTOP „Salamandra" uznała za pomnik przyrody aleję drzew rosnących wzdłuż drogi gruntowej, biegnącej od wsi Kromolice w kierunku Runowa.

Aleję tworzy ponad 150 drzew rosnących na odcinku około 2 km. Część z nich jest wyjątkowo okazała. Spotkamy tutaj **jesiony wyniosłe** (*Fraxinus excelsior*), **grusze pospolite** (*Pyrus communis*), **klony pospolite** (*Acer platanoides*), **kasztanowce** (*Aesculus hippocastanum*), **robinie akacjowe** (*Robinia pseudacacia*), **wierzby kruche** (*Salix fragilis*), **jawory** (*Acer pseudoplatanus*) oraz okazałe **jarząby szwedzkie** (*Sorbus intermedia*) i **pospolite** (*Sorbus aucuparia*).

Objęta ochroną śródpolna aleja stanowi schronienie dla wielu zwierząt
Fot. Paweł Śliwa

Oprócz drzew, wzdłuż alei rośnie również wiele gatunków krzewów. Ponieważ droga ta jest rzadko wykorzystywana, w znacznym stopniu porastają ją liczne rośliny zielne, co dodatkowo podnosi jej wartość przyrodniczą.

Urozmaicona roślinność, niewielki ruch pojazdów oraz fakt, iż aleja ta przebiega przez krajobraz rolniczy sprawiają, że jest ona zasiedlona przez wiele gatunków zwierząt i stanowi enklawę bioróżnorodnosci na tle stosunkowo ubogiej przyrodniczo okolicy.

https://www.salamandra.org.pl/magazyn/m14a18.html

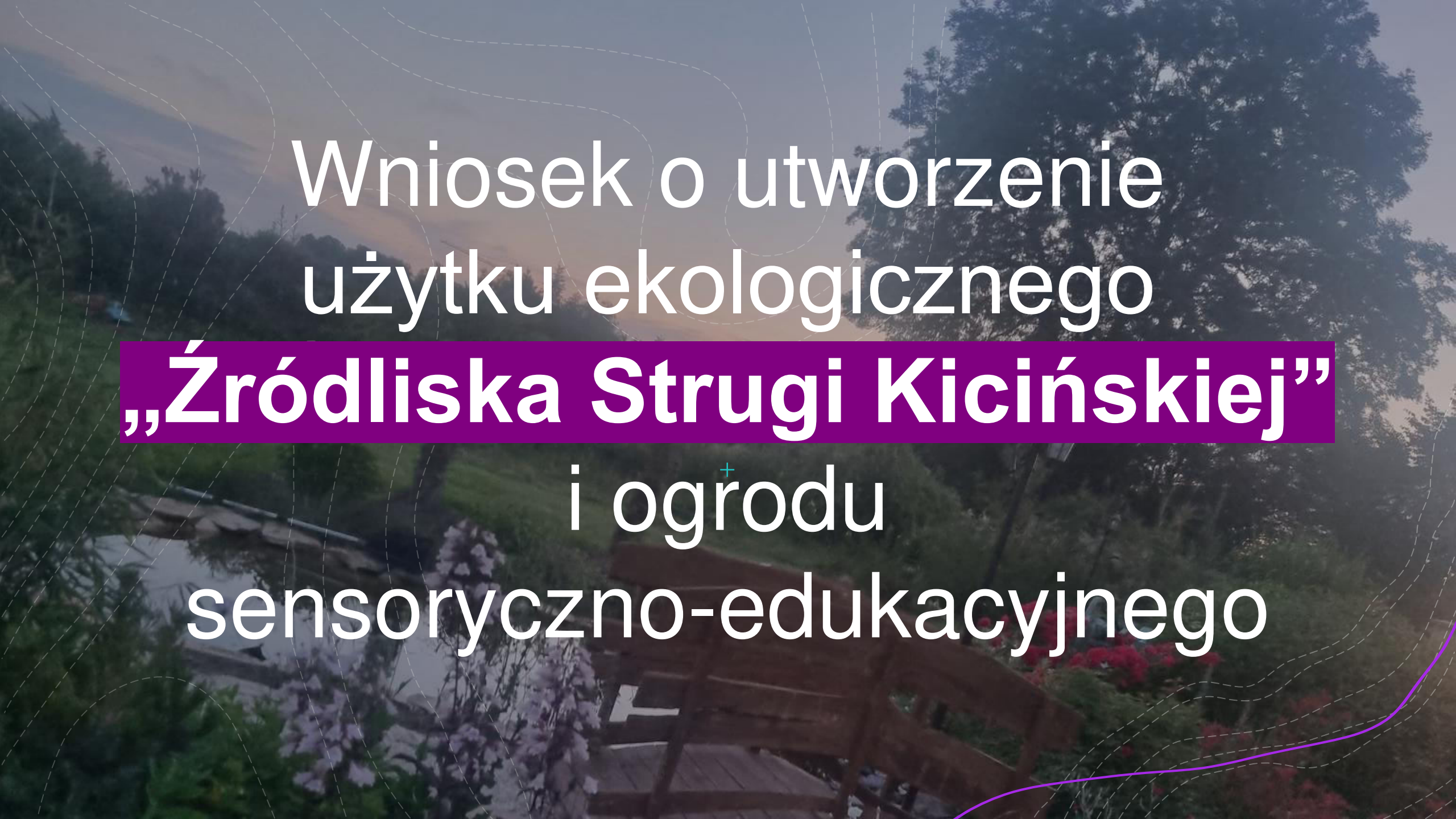

Wniosek o utworzenie użytku ekologicznego **„Źródliska Strugi Kicińskiej”** i ogrodu sensoryczno-edukacyjnego

Użytek Ekologiczny „Źródliska Strugi Kicińskiej”
Ogród sensoryczno-edukacyjny
Park Kicin
Wiejska
Szkoła Podstawowa im. A. Cieszkowskiego
Gwarna
Swarzędzka
CEJTECH Sławomir Cejba
Kościelna
Weyna System. Wey
Kościół Rzymskokatolicki pw...
Żłobek Biały Domek
Cmentarz Parafialny Kicin
Św. Jakuba
Okrężna

Użytek ekologiczny z ogrodem dobrze skomponuje się z otoczeniem!

Ogród sensoryczno-edukacyjny

- Na terenie usług publicznych (działka nr 196/9) stworzyć **kameralny ogród** sensoryczno-edukacyjny o charakterze wiejskim z kilkoma miejscami parkingowymi – **w zgodzie z:**
  - **założeniami Drogi św. Jakuba,**
  - **prawem o ochronie przyrody (bufor 600 m wzdłuż alei drzew wg Dyrektywy Siedliskowej).**
- dla osób w różnym wieku: od żłobka przez szkołę aż do uniwersytetu trzeciego wieku
- o różnej tematyce: przyrodniczej, matematycznej, geograficznej, historycznej, czy artystycznej

Nauka wszystkimi zmysłami i dla każdego.

Dlaczego potrzebujemy użytek ekologiczny „Źródliska Strugi Kicińskiej” ?

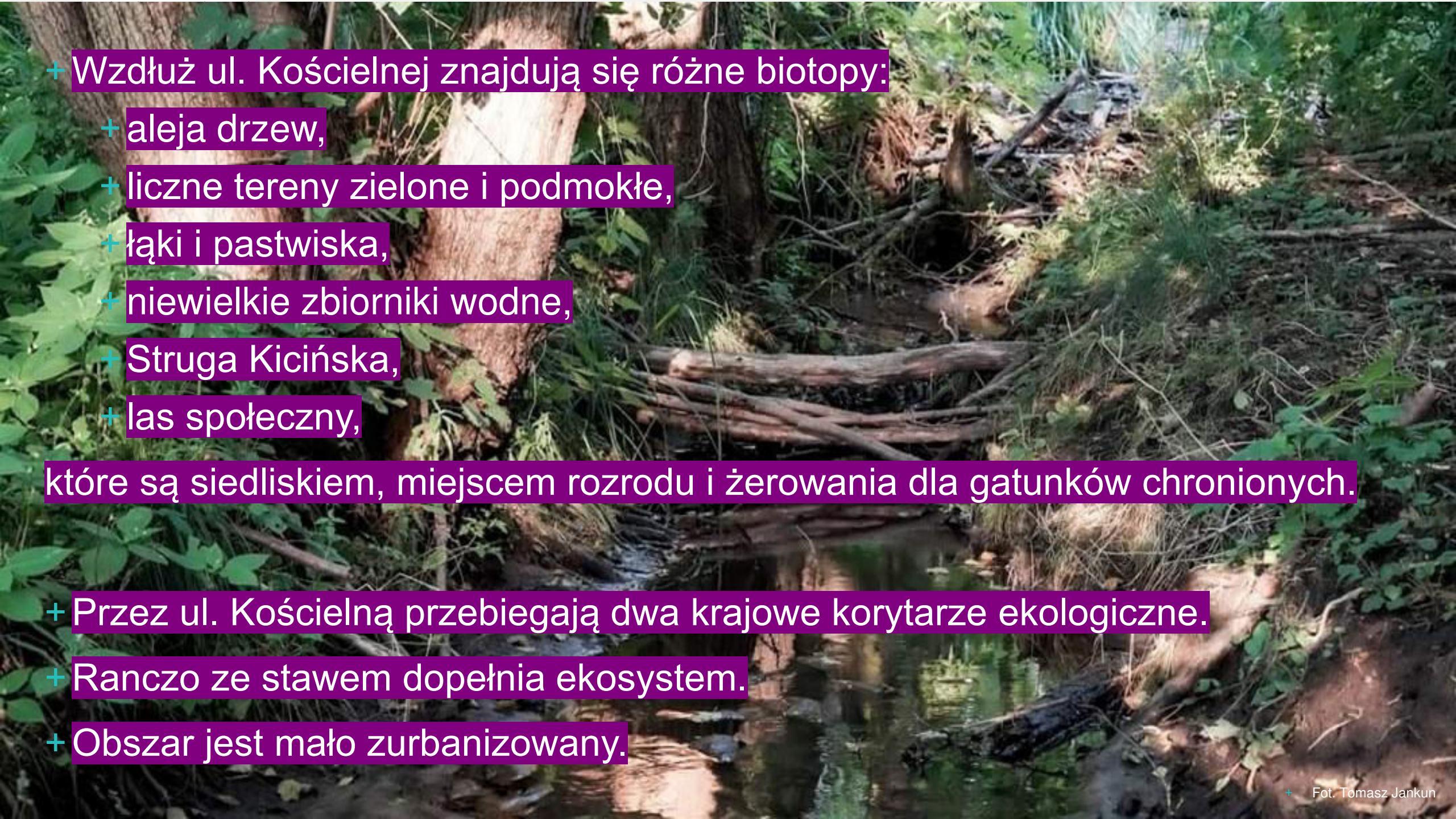

+ Wzdłuż ul. Kościelnej znajdują się różne biotopy:
  + aleja drzew,
  + liczne tereny zielone i podmokłe,
  + łąki i pastwiska,
  + niewielkie zbiorniki wodne,
  + Struga Kicińska,
  + las społeczny,

które są siedliskiem, miejscem rozrodu i żerowania dla gatunków chronionych.

+ Przez ul. Kościelną przebiegają dwa krajowe korytarze ekologiczne.
+ Ranczo ze stawem dopełnia ekosystem.
+ Obszar jest mało zurbanizowany.

+ Fot. Tomasz Jankun

Wybrane gatunki chronione, stanowiące podstawę do powołania obszaru **Natura 2000**

fot. Sebastian Pietrzak

Pachnica dębowa

fot. Przyrodniczo.pl

Kumak nizinny

fot. shutterstock

Traszka grzebieniasta

A my wnioskujemy tylko o użytek ekologiczny!

Ponad 60 gatunków chronionych zwierząt i roślin znajduje się w okolicach alei drzew Kicin-Wierzenica.

Pachnica dębowa (ochrona ścisła i czynna)

Chrząszcz z rodziny poświętnikowatych (Scarabaeidae), który jest gatunkiem priorytetowym dla obszaru Unii Europejskiej, czyli zagrożonym wyginięciem, podlegającym szczególnej ochronie.

Niszczenie siedlisk pachnicy dębowej wymaga opinii Komisji Europejskiej.

+ Zasiedla drzewa liściaste posiadające dziuple, w których znajduje się próchno, a w zasadzie gdzie trwa proces tworzenia się próchna.
+ Występuje najczęściej przy przydrożnych alejach.
+ Aleję drzew Kicin-Wierzenica należy traktować jako obecne i przyszłe siedlisko pachnicy dębowej.
+ **Młodsze zadrzewienia znajdujące się wzdłuż ul. Kościelnej w Kicinie wymagają ochrony, gdyż stanowią przyszłe siedlisko dla pachnicy dębowej.**

fot. S. Mrozek

https://browsk.bialystok.lasy.gov.pl

Co nakazuje prawo?

- **Wzdłuż alei** powinno się wyznaczyć **bufor 600 m z każdej strony** i każda inwestycja w tym buforze powinna być oceniana jako potencjalnie **znacząco negatywne oddziaływanie na środowisko** w świetle art. 6 ust. 3 Dyrektywy Siedliskowej.
- Decyzję wydaje wójt/rada gminy, ale podlega zaskarżeniu i odwołaniu nawet do Komisji Europejskiej.
- Naruszenie zakazów w stosunku do gatunków chronionych jest wykroczeniem (art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody) i **podlega karze aresztu albo grzywny**.

Agnieszka Zas https://ciee-gda.pl/ciee-konkursy-2/mem-przyrodniczy/iv-edycja-konkursu-mem-przyrodniczy/wyniki-iv-edycji-konkursu-mem-przyrodniczy/

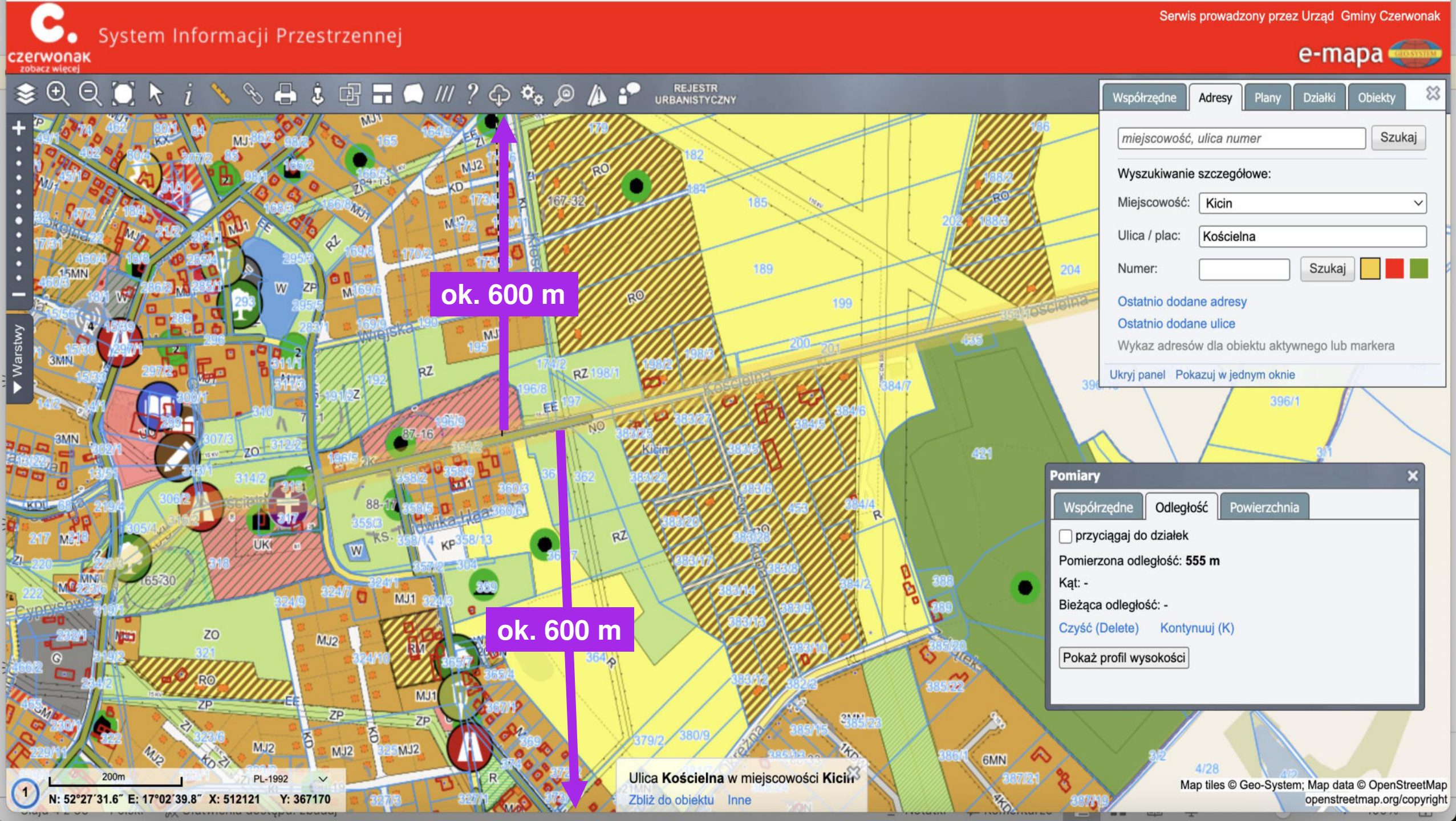
System Informacji Przestrzennej
czerwonak
zobacz więcej
Serwis prowadzony przez Urząd Gminy Czerwonak
e-mapa
REJESTR URBANISTYCZNY
Współrzędne
Adresy
Plany
Działki
Obiekty
miejscowość, ulica numer
Szukaj
Wyszukiwanie szczegółowe:
Miejscowość: Kicin
Ulica / plac: Kościelna
Numer:
Szukaj
Ostatnio dodane adresy
Ostatnio dodane ulice
Wykaz adresów dla obiektu aktywnego lub markera
Ukryj panel
Pokazuj w jednym oknie
ok. 600 m
ok. 600 m
Pomiary
Współrzędne
Odległość
Powierzchnia
przyciągaj do działek
Pomierzona odległość: 555 m
Kąt: -
Bieżąca odległość: -
Czyść (Delete)
Kontynuuj (K)
Pokaż profil wysokości
Warstwy
Kościelna
Kicin
Wiejska
Cyprysowa
200m
PL-1992
N: 52°27´31.6˝ E: 17°02´39.8˝ X: 512121 Y: 367170
Ulica Kościelna w miejscowości Kicin
Zbliż do obiektu
Inne
Map tiles © Geo-System; Map data © OpenStreetMap
openstreetmap.org/copyright

Szpalery drzew jako potencjalne przyszłe siedliska pachnicy dębowej, które wymagają zachowania w buforze 600 m.
Są jednym z wyznaczników granic użytku ekologicznego „Źródliska Strugi Kicińskiej” wraz z przebiegiem Strugi Kicińskiej.
Działka 196/9
Swarzędzka
Wiejska
Uprawna
Kłosowa
Kościelna
Kościelna 6
Ostatnio oglądane
Kościół św. Józefa
Żłobek Biały Domek
Gwarna
Szkolna

Użytek ekologiczny & ogród sensoryczno-edukacyjny

+ Wyjątkowa ulica, jaką jest ul. Kościelna, powinno być otoczone wyjątkowymi miejscami, które jednocześnie przyczynią się do ochrony przyrody i bioróżnorodności w tym zakątku Kicina.
+ **Użytek ekologiczny pomoże chronić roślinność, a przede wszystkim siedliska gatunków objętych ochroną ścisłą i czynną oraz priorytetowych.**
+ Ogród sensoryczno-edukacyjny zapewni miejsce do ekoterapii, edukacji outdoorowej oraz uprawiania sportu (np. jogi, pilates, medytacji), czy też odpoczynku przy tężni solankowej.

Użytek ekologiczny – definicja prawna

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

art. 42 Ustawy z dn. 16 kwietnia 2004 r. ochronie przyrody, Dz.U.2023.1336

Podstawy prawne ochrony gatunkowej

1. Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje oślin, zwierząt i grzybów.

2. Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

3. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

art. 46 Ustawy z dn. 16 kwietnia 2004 r. ochronie przyrody, Dz.U.2023.1336

Kumak nizinny

Korzyści z ustanowienia użytku ekologicznego dla gminy i jej mieszkańców

- realizacja celu publicznego zgodnie z art. 6 pkt 9b ustawy o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899), jakim jest ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,
- ochrona ekosystemów, które dostarczają tzw. usługi ekosystemowe, czyli rozmaite korzyści m. in. dla społeczeństwa, organizacji pozarządowych i lokalnych firm (np. teren dla rekreacji, ekoturystyki i prowadzenia edukacji ekologicznej, retencja wody, bezpieczeństwo powodziowe, siedlisko i miejsce rozrodu gatunków, zachowanie korytarzy ekologicznych),
- ochrona bioróżnorodności i zasobów naturalnych, poprawa jakości powietrza, wody i gleby, a także ochrona krajobrazu i dziedzictwa kulturowego,
- prowadzenie badań i obserwacji przyrody,
- dofinansowane z Ministerstwa Klimatu i Środowiska, funduszy unijnych lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Współpraca z:

- Naukowcami z następujących dziedzin:
  - Ornitologia (ptaki),
  - Herpetologia (płazy i gady),
  - Entomologia (owady),
  - Botanika (roślinność),
- Niezależnymi ekologami,

w celu ustalenia granic użytku ekologicznego oraz wyznaczenia form ochrony czynnej.

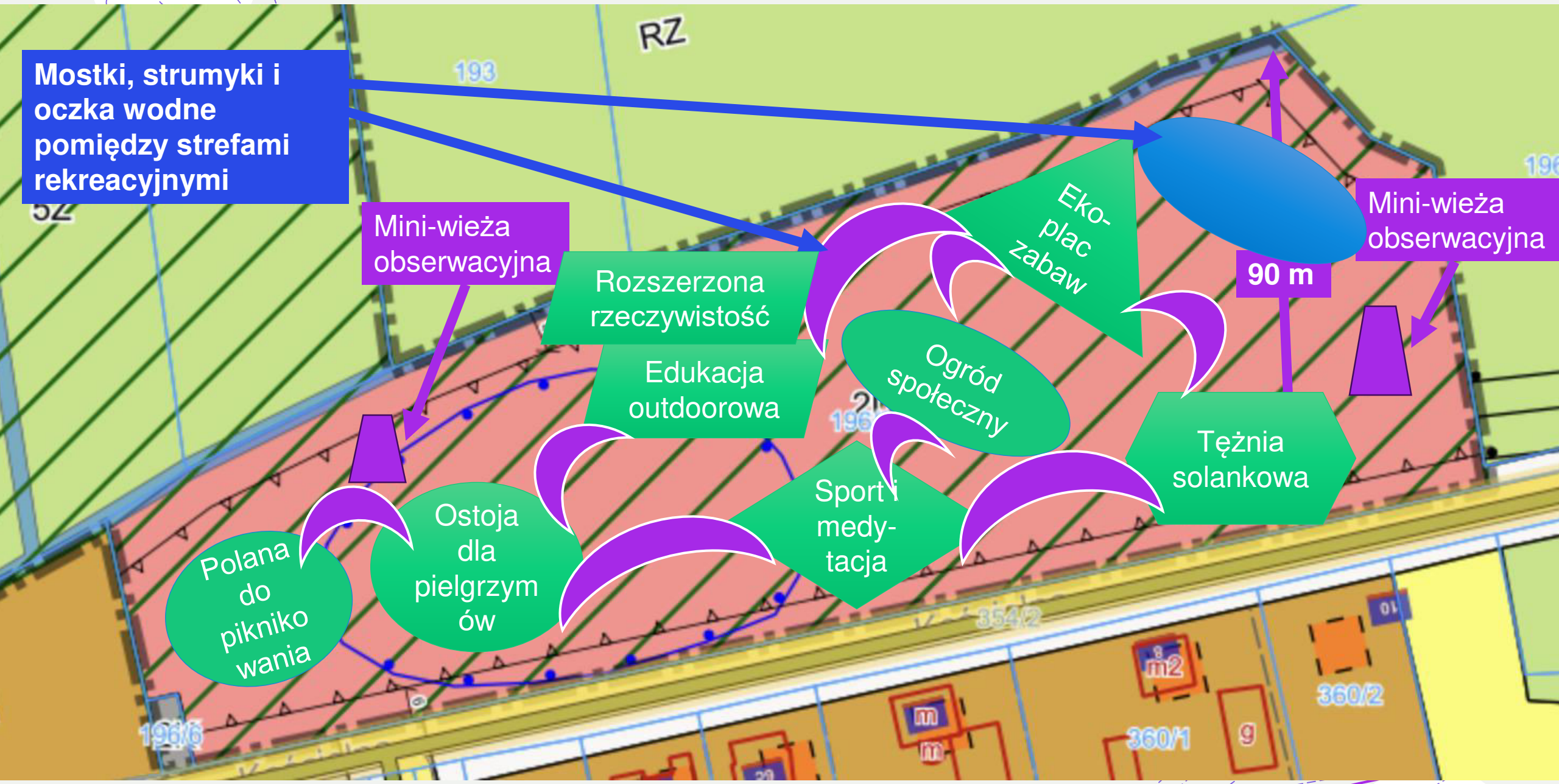
Mostki, strumyki i oczka wodne pomiędzy strefami rekreacyjnymi
Mini-wieża obserwacyjna
Rozszerzona rzeczywistość
Edukacja outdoorowa
Eko-plac zabaw
Ogród społeczny
90 m
Mini-wieża obserwacyjna
Tężnia solankowa
Sport i medy-tacja
Ostoja dla pielgrzym ów
Polana do pikniko wania
RZ
193
196/6
354/2
360/1
360/2

Zielone strefy

ogrodzone kamieniami

połączone podwieszanymi ścieżkami

aby chronić dzikie zwierzęta i rośliny

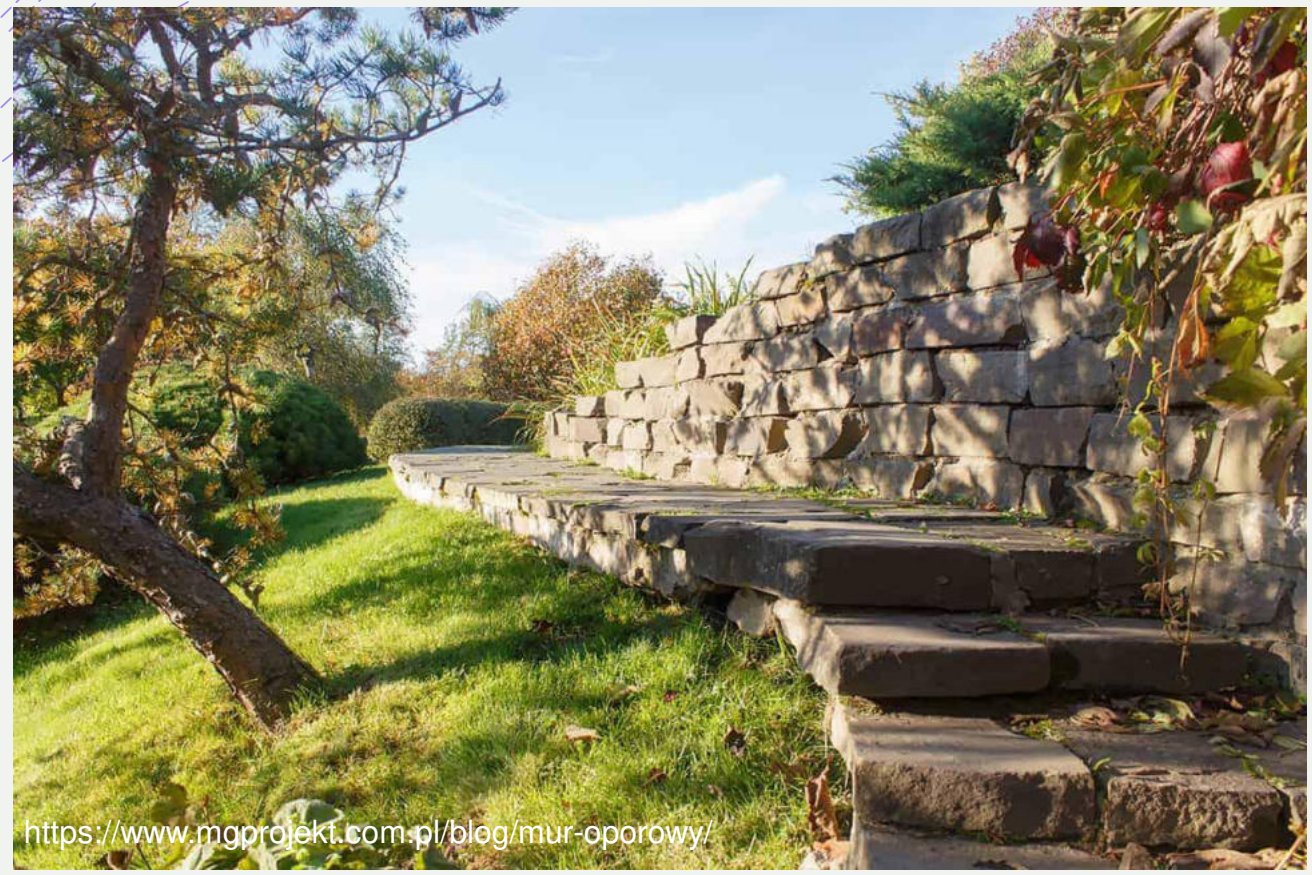

https://www.mgprojekt.com.pl/blog/mur-oporowy/

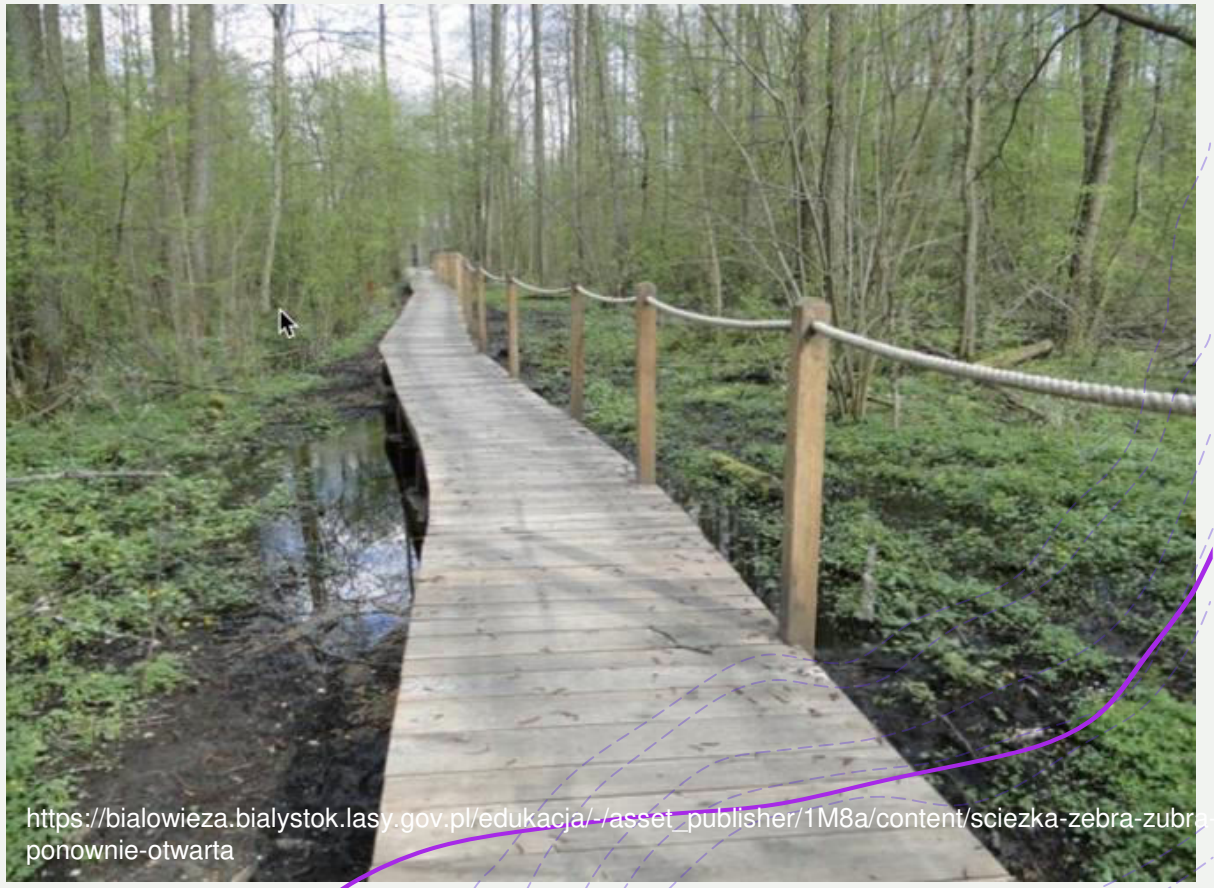

https://bialowieza.bialystok.lasy.gov.pl/edukacja/-/asset_publisher/1M8a/content/sciezka-zebra-zubr-ponownie-otwarta

Wizytówka Kicina!

Źródło: Drone Eye Pixels

Użytek ekologiczny z ogrodem dobrze skomponuje się z planowanym amfiteatrem na Stawie Kicińskim!

Jak skorzystają mieszkańcy gminy z użytku ekologicznego „Źródliska Strugi Kicińskiej”?

Ekoterapia

+ Stworzyć zakątki do wypoczynku w ogrodzie i zapewnić warunki do: ekoterapii:

- obserwacja przyrody
- relaks
- sport na łonie natury

Im większy mamy kontakt z naturą, tym jesteśmy zdrowsi!

Obserwacja natury

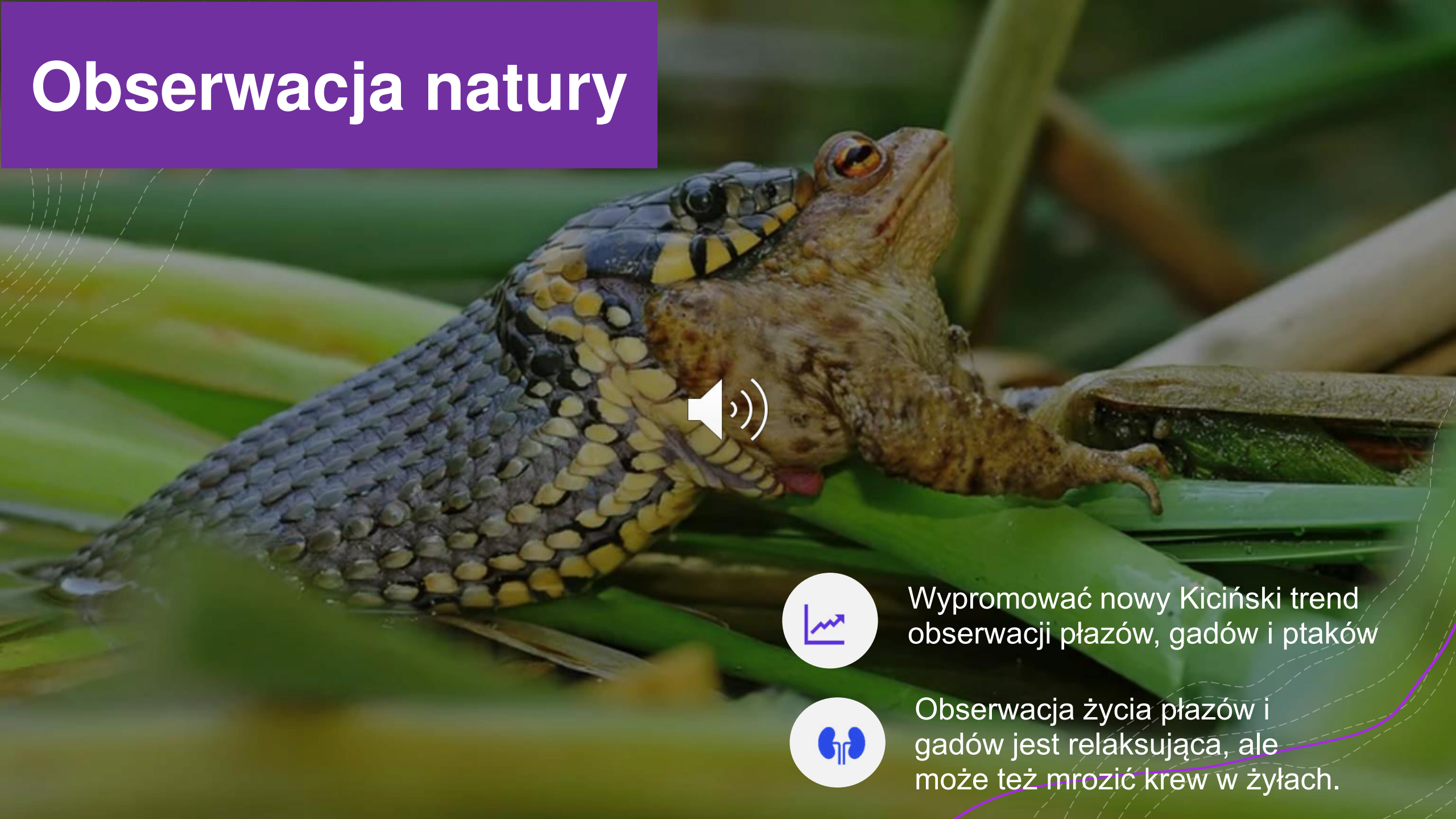

Wypromować nowy Kiciński trend obserwacji płazów, gadów i ptaków

Obserwacja życia płazów i gadów jest relaksująca, ale może też mrozić krew w żyłach.

Bliskość wody działa terapeutycznie

- Wiele badań potwierdza, że dźwięki wody wpływają kojąco na nasz układ nerwowy, obniżają tętno, poprawiają kwestie związane z zapamiętywaniem, snem, poprawą pamięci,
- Obcowanie z wodą od zawsze dawało nam poczucie bezpieczeństwa, kojarzyło się z dostępem do zasobów, które zaspokajały nasze podstawowe potrzeby, jak jedzenie czy możliwość ukrycia się.
- Kontakt z wodą może również pobudzać naszą kreatywność.

https://zdrowie.radiozet.pl/zdrowe-zywienie/woda-jest-czescia-waznych-momentow-w-naszym-zyciu-wplyw-wody-na-psychike-i-emocje-czlowieka

Jakie są zalety słuchania śpiewu ptaków?

+ Redukcja stresu
+ Poprawa koncentracji
+ Uspokojenie i relaks
+ Poprawa nastroju
+ Wsparcie przy leczeniu lęku i depresji
+ Pozytywny wpływ na zdrowie fizyczne
+ Zwiększenie poczucia połączenia z naturą
+ Wywołanie wspomnień i przyjemne przeżycia
+ Terapia dzieci i dorosłych z zaburzeniami rozwojowymi

POCHWAŁA ŚPIEWU PTAKÓW

Cóż Chopin, Beethoven i Bach
Przy tym najprostszym ptasim "och" i "ach".

JAN SZTAUDYNGER

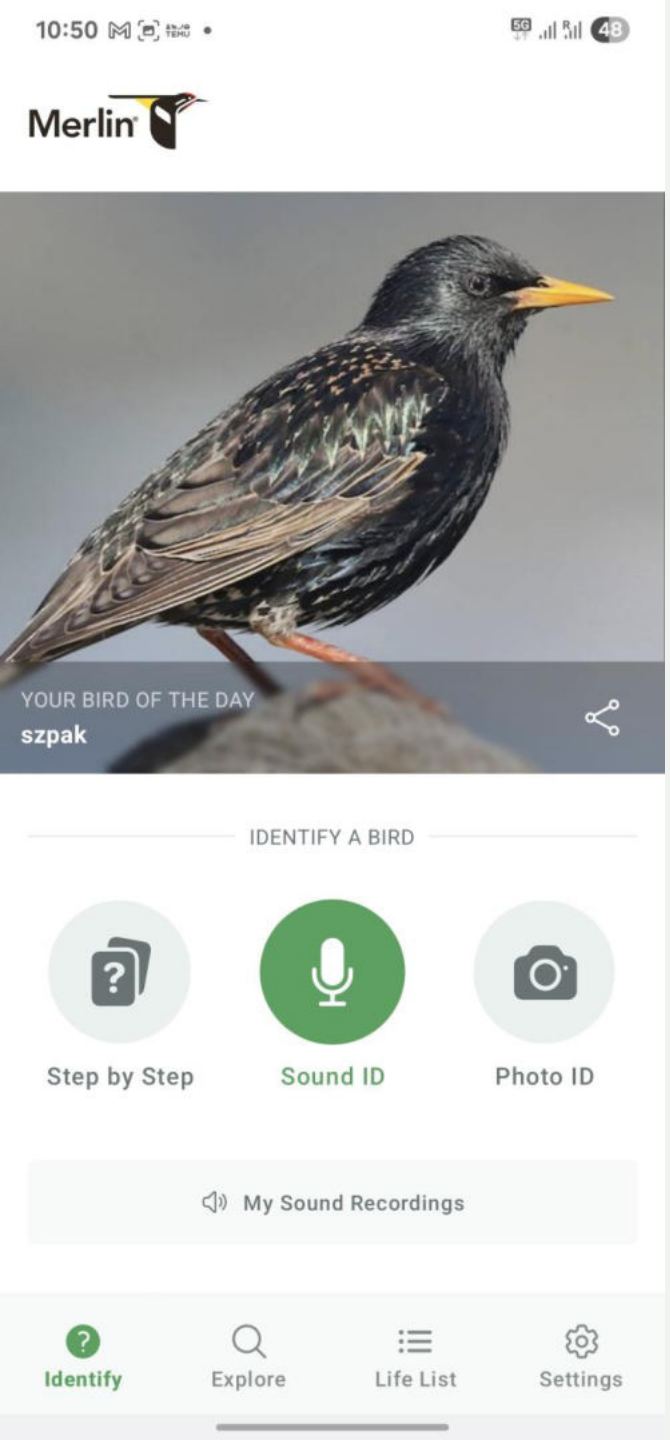
10:50
Merlin
YOUR BIRD OF THE DAY
szpak
IDENTIFY A BIRD
Step by Step
Sound ID
Photo ID
My Sound Recordings
Identify
Explore
Life List
Settings

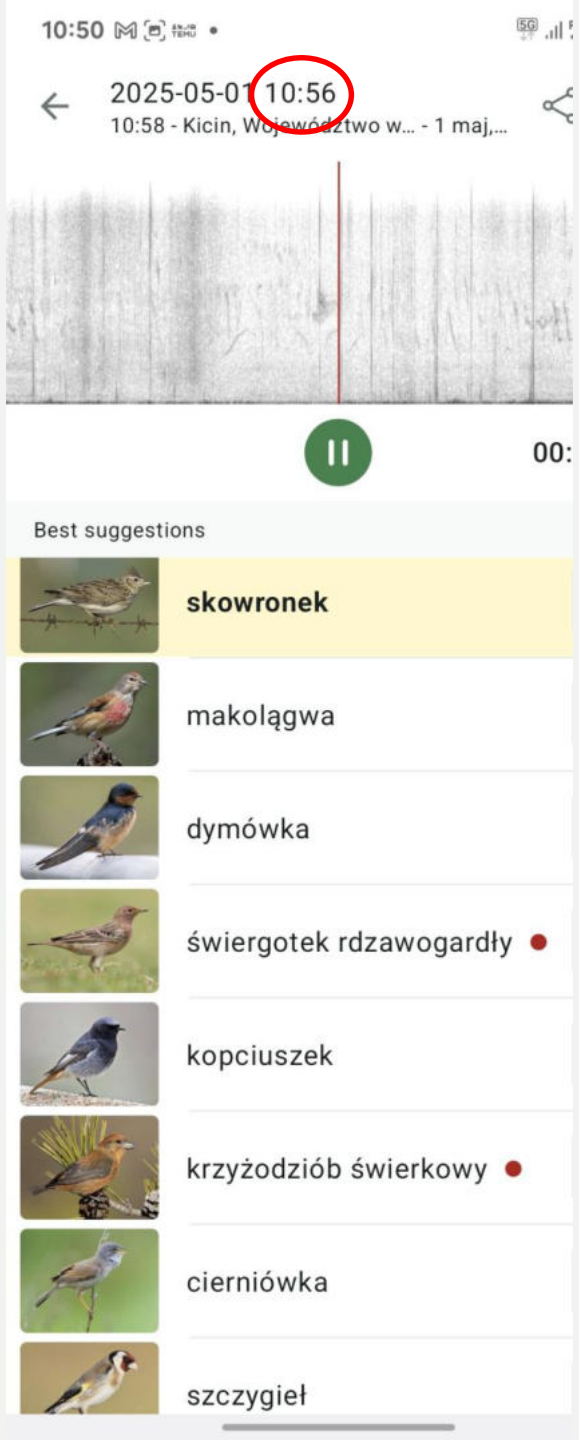
10:50
2025-05-01 10:56
10:58 - Kicin, Województwo w... - 1 maj,...
00:
Best suggestions
skowronek
makolągwa
dymówka
świergotek rdzawogardły
kopciuszek
krzyżodziób świerkowy
cierniówka
szczygieł

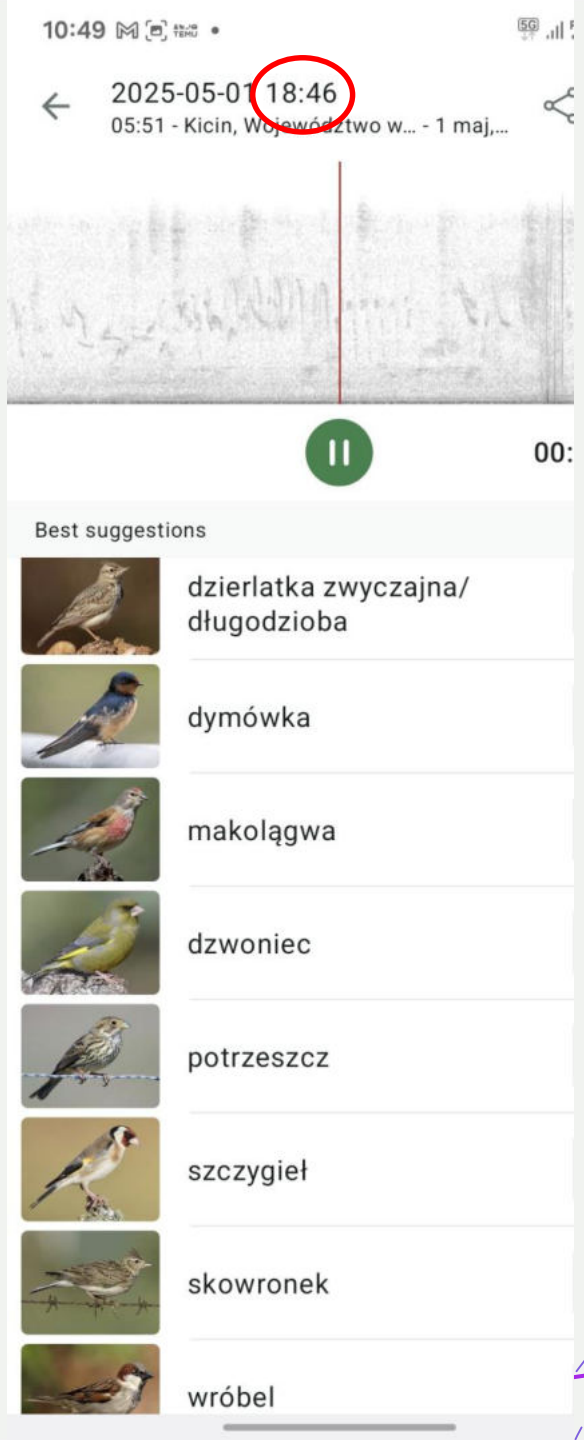
10:49
2025-05-01 18:46
05:51 - Kicin, Województwo w... - 1 maj,...
00:
Best suggestions
dzierlatka zwyczajna/ długodzioba
dymówka
makolągwa
dzwoniec
potrzeszcz
szczygieł
skowronek
wróbel

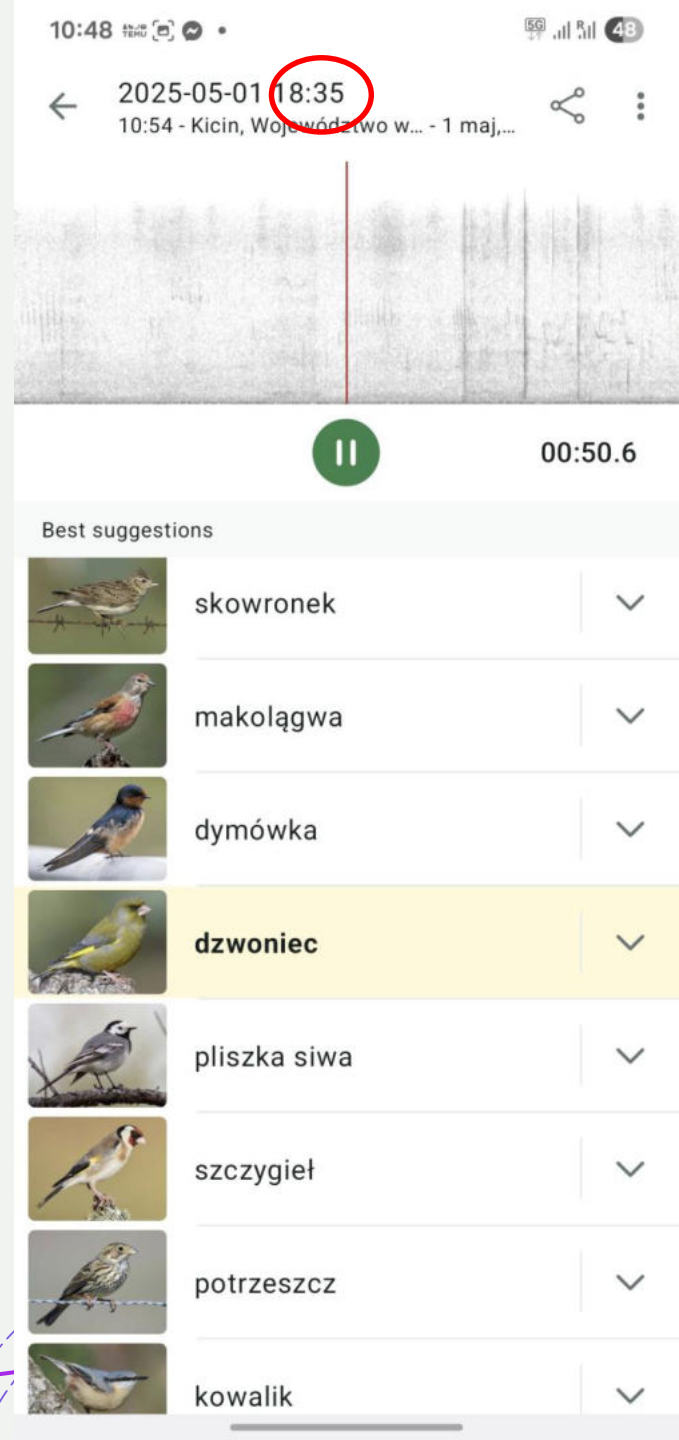
10:48
2025-05-01 18:35
10:54 - Kicin, Województwo w... - 1 maj,...
00:50.6
Best suggestions
skowronek
makolągwa
dymówka
dzwoniec
pliszka siwa
szczygieł
potrzeszcz
kowalik

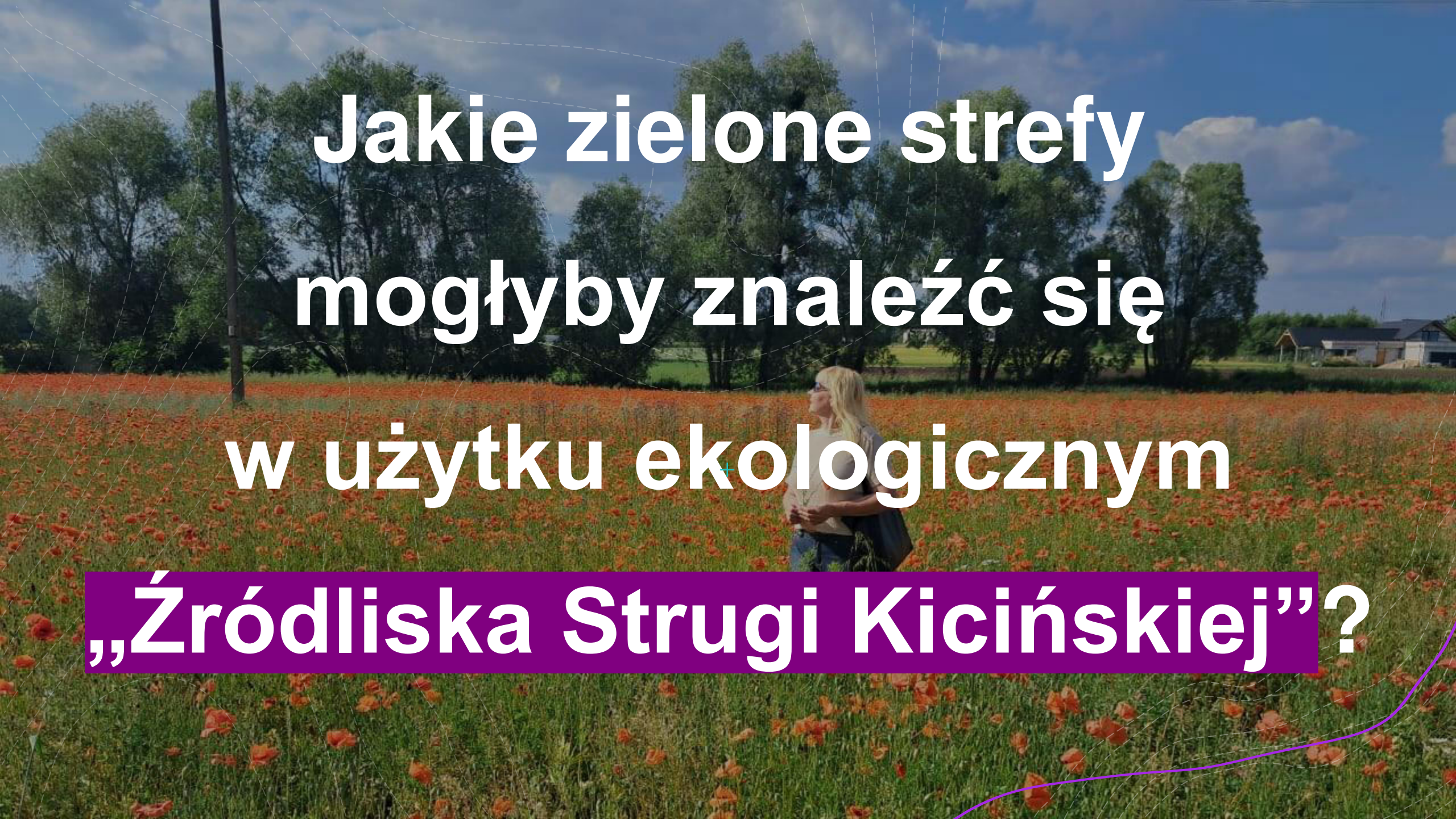
Jakie zielone strefy
mogłyby znaleźć się
w użytku ekologicznym
„Źródliska Strugi Kicińskiej”?

Sport na łonie natury

https://sucha-beskidzka.pl/pl/639/10375/joga-na-lonie-natury.html

Polana na piknik wśród śpiewu ptaków oraz szumu wody i drzew

Ostoja dla pielgrzymów

+ Wiata dla pielgrzymów
+ Ławeczki do odpoczynku
+ Tablica informacyjna

https://infoludek.pl/szczecin/polany-w-szczecinie-czyli-gdzie-mozna-zorganizowac-grilla-w-plenerze/

Ekologiczna ścieżka zmysłów

https://media.wioskisos.org/266303-zmyslami-ukoic-tesknote-za-domem-w-krasniku-powstal-ogrod-sensoryczny-dla-polskich-i-ukrainskich-dzieci

Dlaczego chodzenie boso sprzyja naszemu ciału i umysłowi?

- ✓harmonizuje i stabilizuje podstawowe rytmy biologiczne organizmu,
- ✓niweluje przewlekłe stany zapalne oraz zmniejsza i eliminuje związany z nim ból.
- ✓wprowadza umysł w dobre samopoczucie,
- ✓pomaga radzić sobie ze stresem,
- ✓przynosi witalność,
- ✓pozwala na lepszy sen.

Jest najbardziej naturalnym i najsilniejszym środkiem przeciwzapalnym i przeciwstarzeniowym!

https://instytutpodologiczny.pl/news/dlaczego-chodzenie-boso-sprzyja-naszemu-cialu-i-umyslowi/

Eko plac zabaw

Badania wykazują, iż zabawa z naturalnymi elementami zwiększa kreatywność, umiejętności motoryczne, samoocenę oraz wyniki w nauce.

Przykładowe działalności to wspinaczka na drzewa, budowanie nor, gotowanie z roślin. Aktywność na świeżym powietrzu wspomaga rozwój ruchowy i zmysłowy u najmłodszych.

https://sztuka-krajobrazu.pl/1839/artykul/korzysci-naturalnych-placow-zabaw

Ogród społeczny lub ogród ziołowy

https://krakow.pl/aktualnosci/216637,29,komunikat,zaloz_wlasny_ogrod_spoleczny.html

Tężnia solankowa

- W ogrodzie można zbudować tężnię solankową, która stosowana jest w leczeniu:
  - stanów zapalnych układu oddechowego,
  - przewlekłych bólów głowy, migren i napięć,
  - bólów reumatologicznych,
  - nerwicy,
  - pozytywnie wpływa na ogólny stan zdrowia i kondycję organizmu.
- Przy projekcie należy uwzględnić stałe koszty utrzymania (np. napełniania solanką, prądu).

Edukacja outdoorowa

wiata
stoliki
ławki

https://spi317.edupage.org/photos/?photo=album&gallery=610#photos:album:610

Wychodzenie z edukacją do natury

Utworzenie wież obserwacyjnych wzdłuż ul. Kościelnej i w pobliżu oczek wodnych

Przygotowanie krótkich opisów o zwierzętach i roślinności

Przygotowanie aplikacji mobilnej o walorach ul. Kościelnej i okolic

Parczewska T. (2017) W stronę przyrody: O norweskich praktykach edukacji na zewnątrz *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika*, Vol. 15 pp. 181-192

Rozszerzona rzeczywistość

Odtworzenie scen z historii Polski i okolicy oraz z życia znanych osobistości za pomocą rozszerzonej rzeczywistości.

https://www.stambol.com/2016/12/19/ar-vr-museum/

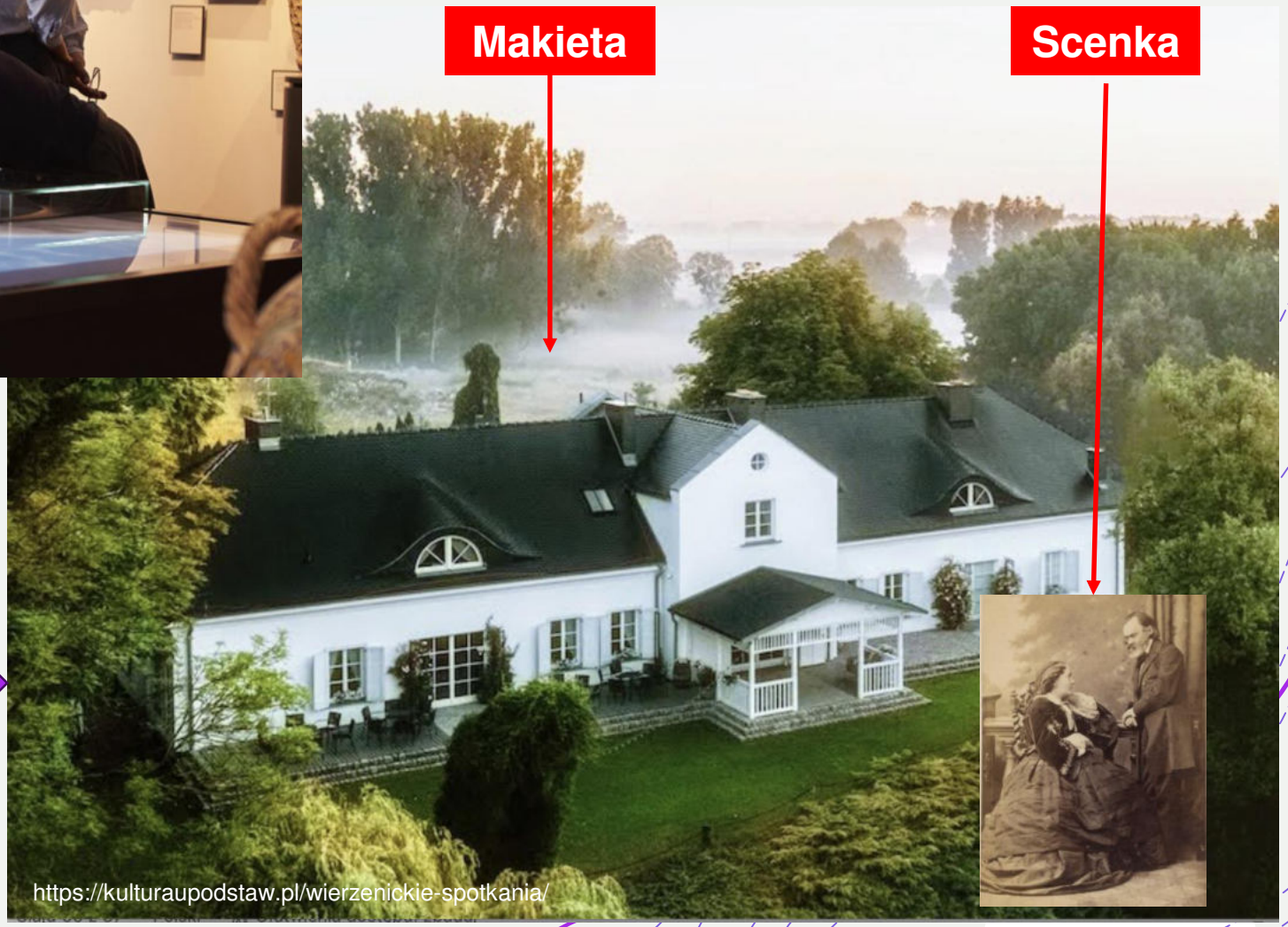
Makieta
Scenka
https://kulturaupodstaw.pl/wierzenickie-spotkania/

Nawiązan

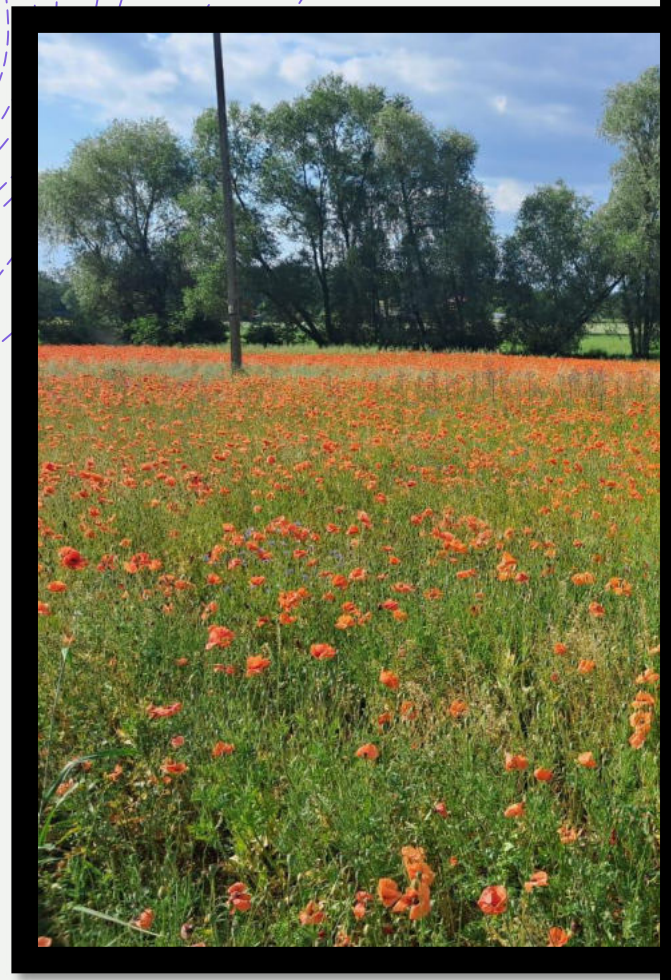

ul. Kościelna w Kicinie – Teren

„Maki w Giverny” (1873)

n to kierunek w sztuce
a przełomie XIX i XX

Ogród sensoryczno-edukacyjny zapewni naukę poprzez:

- Zaangażowanie zmysłów: wzrok, węch, słuch, dotyk oraz smak,
- Pobudzenie ciekawości,
- Wzmocnienie spostrzegawczości,
- Stworzenie skojarzeń,
- Wspieranie myślenia krytycznego,
- Rozwój odpowiedzialności za stan środowiska naturalnego,
- Wzbudzenie chęci do nauki.

Edukacja outdoorowa – dla kogo?

- Szkoła Podstawowa im. Augusta Cieszkowskiego w Kicinie (ok. 100 m)
- Żłobek ”Biały domek” w Kicinie

  (ok. 20 m)
- Fundacja ”Pora na nas” w Kicinie

  (ok. 1 km)
- Niepubliczne Przedszkole Artystyczne im. Św. Cecylii (ok. 2 km)
- Szkoła Podstawowa im. gen. Stefana Roweckiego “Grota” w Koziegłowach (ok. 3,4 km)
- Szkoła Podstawowa w Czerwonaku (ok. 3,5 km)

Weźmy przykład z Poznania!

Źródło: Facebook

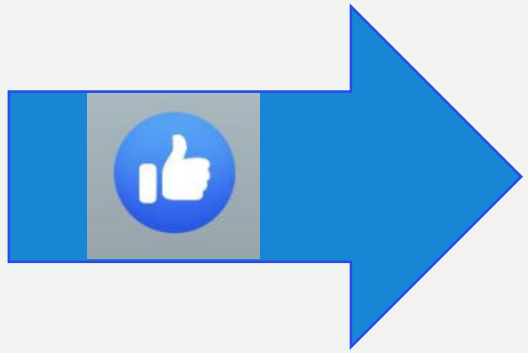

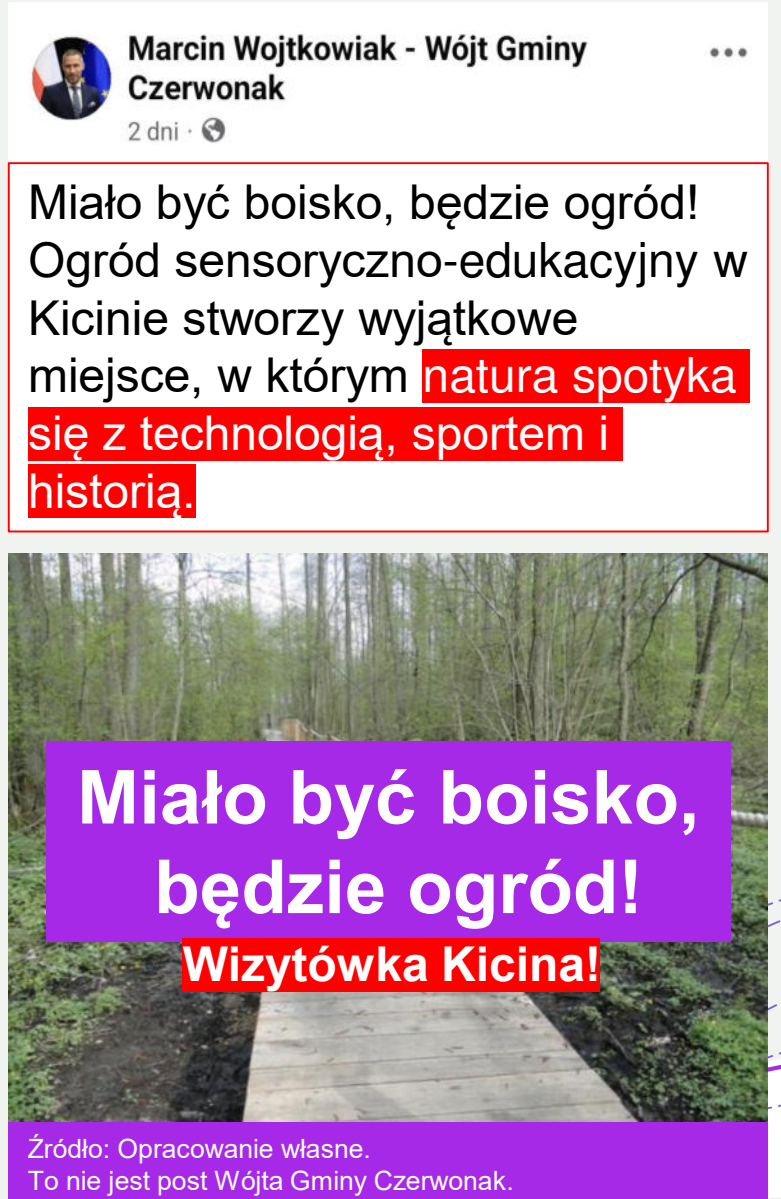

Źródło: Opracowanie własne.
To nie jest post Wójta Gminy Czerwonak.

Dlaczego warto zainwestować w ogród sensoryczno-edukacyjny?

„Inwestowanie w wiedzę zawsze przynosi największe zyski.”

Benjamin Franklin

(Ojciec założyciel Stanów Zjednoczonych i wielki odkrywca)

Wzbogacenie ścieżki dydaktycznej im. Augusta Cieszkowskiego

Stworzenie jedynego takiego miejsca w gminie Czerwonak (a może nawet w całej Polsce)

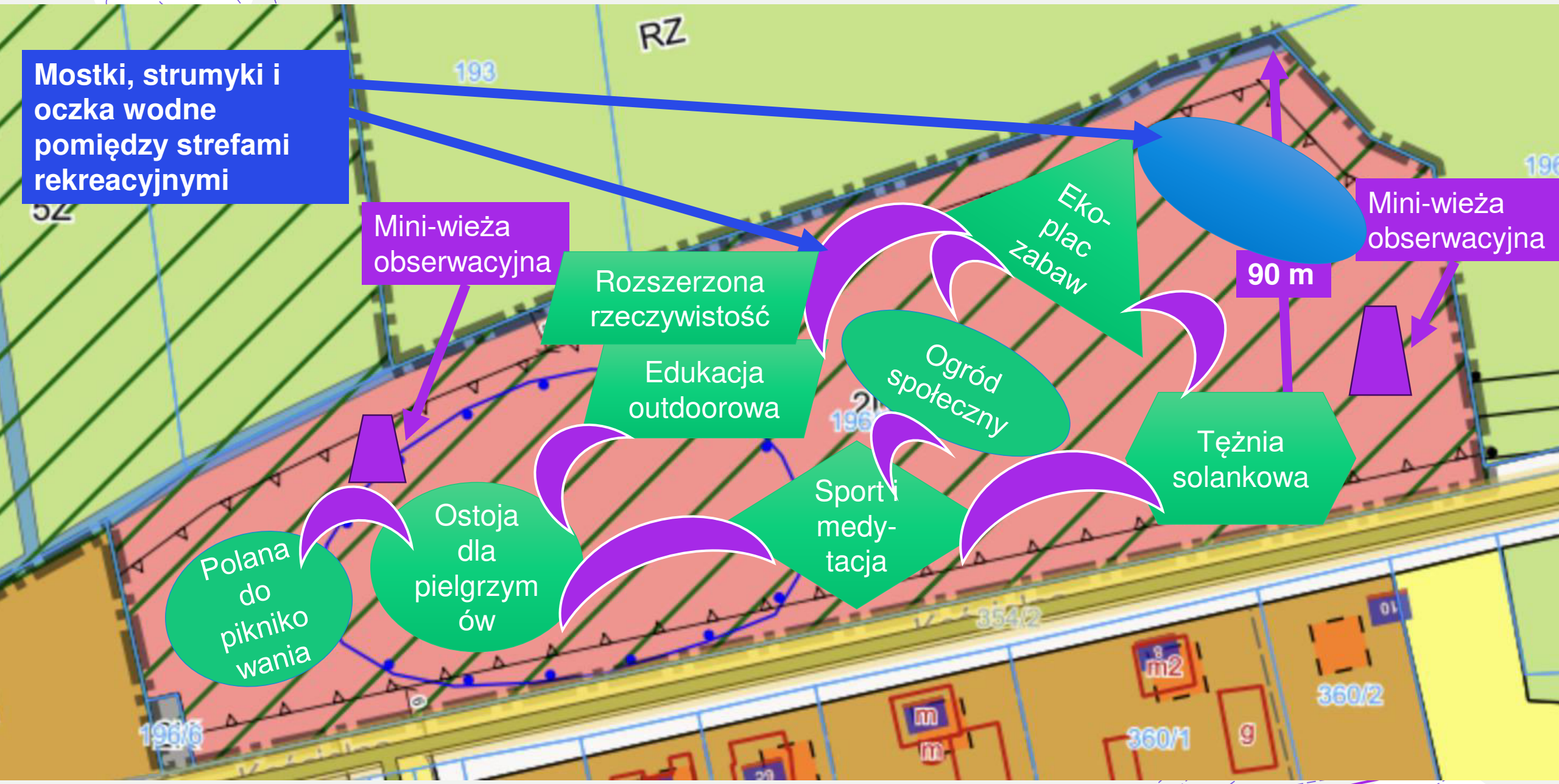
Mostki, strumyki i oczka wodne pomiędzy strefami rekreacyjnymi
Mini-wieża obserwacyjna
Rozszerzona rzeczywistość
Edukacja outdoorowa
Eko-plac zabaw
Ogród społeczny
90 m
Mini-wieża obserwacyjna
Tężnia solankowa
Sport i medy-tacja
Ostoja dla pielgrzym ów
Polana do pikniko wania
RZ
193
196/6
354/2
360/1
360/2

Dziękuję za uwagę!

Wnioskuję o dołączenie prezentacji do protokołu posiedzenia.

dr Ewelina Marek-Andrzejewska

Pracownik naukowy, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

ewelina.marek@up.poznan.pl

Zewnętrzny ekspert, Komisja Europejska

Ewelina Marek-Andrzejewska, Ph.D.

ewelina.marek@up.poznan.pl

2018- ongoing - **Poznan University of Life Sciences (PULS)**, Poznań, Poland, Assistant Professor

2017-2018 – **Nicolaus Copernicus University**, Toruń, Poland, Post-Doc Fellow, Research grant from the Ministry of Science and Higher Education

2016 – **PhD in environmental and behavioural economics**, University of Lyon II, Lyon, France

Doctoral thesis: "*Essays on Mental Accounting Effects of Personal Carbon Allowances: Implications for Transportation Policy*" supervised by:

- prof. Charles RAUX, National Centre for Scientific Research (CNRS)/University of Lyon
- prof. Dirk ENGELMANN, Humboldt University of Berlin, member of the editorial board of American Economic Review

2015-ongoing – **European Commission (EC)**, Brussels, Belgium, External Expert

2008-2014 - **Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)**, Paris, France, Policy Analyst

2009 - **Master of Science in environmental and resource economics & public policy**, University of Hohenheim, Stuttgart, Germany

2006 - **Master of Science in economics of agri-food sector**, Poznań University of Life Sciences, Poznań, Poland

Interests:

- behavioural economics,
- neuroeconomics,
- consumer behaviour,
- food waste,
- animal welfare,
- alternative proteins,
- geographical indication,
- environmental policy,
- consumer policy.

Poszerzenie ul. Kościelnej = Wycinka 32 drzew
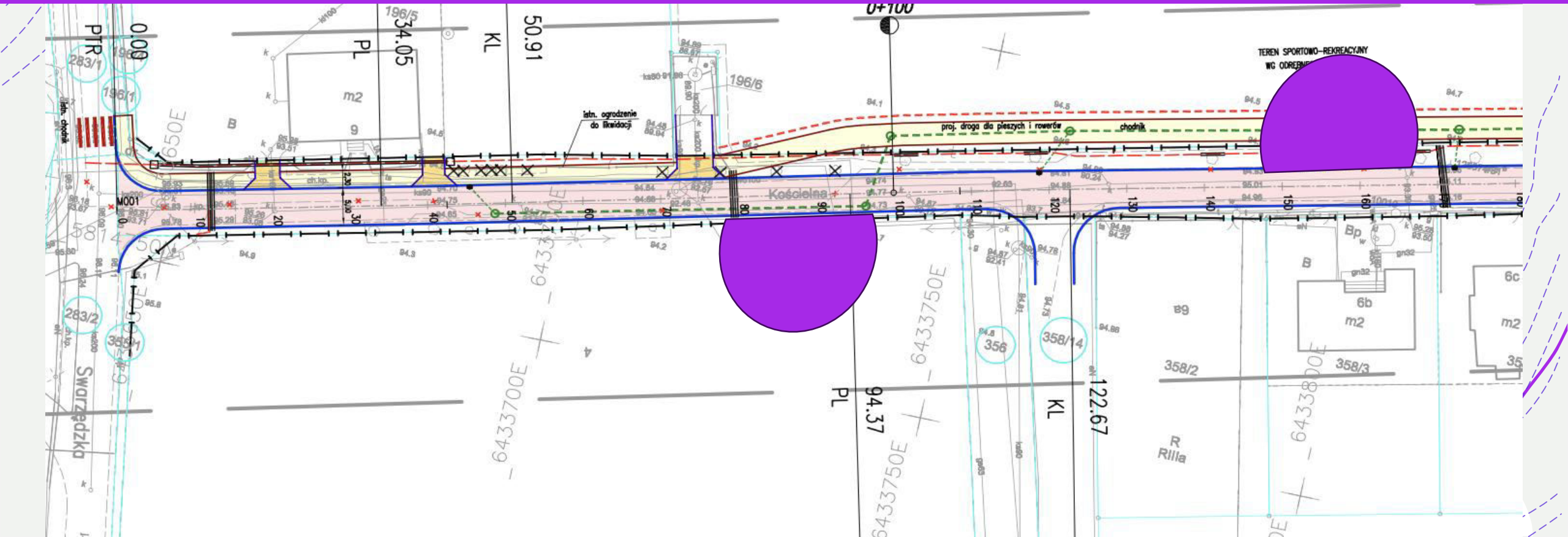
Zamiast poszerzać,
wystarczą zatoczki do wymijania!